

Masáare Maaja ya Yéesu Kirisitu ja ^vyeene yaandikwa ni Maáriki Mulongooryo

Kitáabu iki, chaandikwa ni Yooháani Maáriki ^iituubáa na vala Peéteru, Paúli na Barinába mpiindi ^vavariyuláa Masáare Maaja ya Yéesu Kirisitu (Mirimo ya Vatumwi 13:1-13; 15:36-41; 1 Peéteru 5:13). Masáare aya, ^vyeene vamanyi vaséaa, yaandikwa kati ya myaaka ya 60-65 keende Kirisitu ^avyaalwa. Viintu ^vyoónekanaa, Maáriki noo wa ncholo ^aandika Masáare Maaja.

Kiintu ^chabweeyya Maáriki aandike masáare aya, ni kúvaheera mutima vaantu ^vamuruma Yéesu ^veene vaturikiriwáa maatuku vii ni Kaisári Néero, mutemi wa isi ya Rúumi. Maáriki asaakáa vaantu ^vamuruma Yéesu viime neeja baa kooni ni kuturikiriwa fúuru vakwye ja Kirisitu.

Maáriki alumiriryalumiriirya ^vyeene Yéesu akwaatwa, akaheewa irya ro kúulawa ni Vayahúudi na Varúumi baa ^vi tuku, akaturikiriwa, akaning'iniwa masalábii fúuru akakwya, na siku ya katatu akafufuka (14:43-16:20). Kei, alumirirya Kirisitu ni Mwaana wa Mulungu (3:11; 5:7; 15:39). Noo ^chooreka aanda na masáare aya, “Ihi noo ncholo ya Masáare Maaja ya Yéesu Kirisitu, Mwaana wa Mulungu” (1:1).

Maáriki alumirirya myuujisa ^iri foo ^myeene Yéesu atumamáa, koonekya Yéesu ni Mwaana wa

Muluungu kimaari (4:35-5:43; 6:30-56; 7:31-9:32). Kei, alumirirya mwiikalo wa Yéesu, ^vyeene iitoola sa alamurirye vaantu vaachwe, “Sa baa Mwaana wa Muuntu, si uja jo tumamirwa tuku. Kiri vyoova jeyyo, uja sa ji avatumamire vaantu, kei atole nkaasu yaachwe kuva ununuuli sa vaantu ^vari foo” (10:45).

^Vyeene Kitáabu iki Chagavwa

Ncholo ya Masáare Maaja ya Yéesu 1:1-13

Murimo wa Yéesu uko Galiláaya 1:14-9:50

Yéesu yootamany na Yerusaléemu 10:1-52

Júma Yéesu ^ajaa Yerusaléemu

Uvari yuli wa Masáare Maaja ya Yéesu Yerusalemu 11:1-13:37

Kuning’iniwa kwa Yéesu musalábii na inkwya yaachwe 14:1-15:47

Kufufuka na koonekana kwa Yéesu 16:1-20

Yooháani Mubatisáaji Yoomwiimirya Njira Yéesu (Matáayo 3:1-12; Lúka 3:1-18; Yooháani 1:19-28)

¹ Ihi noo ncholo ya Masáare Maaja ya YéesuKirisitu, Mwaana wa Muluungu.

² Ja ^vyeene Ijva alusa kitáabwii cha Isáaya, muláli na mutwe waachwe,
“Laanga, mutuma ndiri mutumwi waani akulongorire,
yeeye kutengenesherya ari njira yaako.”[☆]

³ Muuntu yookaanirira vikulukuulu isi ya ibalángwii,
‘Imyi neeja njira sa Ijva,
wololi njira ^ng’eene ari tweera.’[☆]”

☆ 1:2 Laanga Maláaki 3:1. ☆ 1:3 Laanga Isáaya 40:3.

⁴ Masáare aya yakiimana, Yooháani Mubatisáaji afumira isi ya ibaláángwii, yoovariyula ubatíiso wa vaantu kavalanduka fuma uvii waavo, sa Mulungu asee, uvi waavo wasírire.

⁵ Vaantu fuma isi yoosi ya Yudéea, na mavaru yoosi ya Yerusaleému, vadamáa noo mateerera. Yeeye avabatisáa aho luujii lwa Yorodáani, kanu voolusa uvi waavo.

⁶ Yooháani iivikiráa ingo ya mabaáhira ya ngamía na lukova iimátire.✧ Kintu árijáa ni nkumbi na huki wa isekii.

⁷ Na avariyláa indoosea, “Amwaari yookuja nyuma yaani ári na ngururu kulookya niini, niini si ndiri daha baa tumama murimo wa mutumwa wo reherya nkova ja mirunkumo yaachwe tuka.

⁸ Niini noobatisa na maaji, maa kaa, yeeye vabatisa ari na Mutima Muija.”

Yéesu Yoobatisiwa

(Matáayo 3:13-17; Lúka 3:21-22)

⁹ Siku jira, Yéesu akuija fuma Nasaréeti múuji wa Galiláaya, maa akabatisiwa ni Yooháani luujii lwa Yorodáani.

¹⁰ Akafume vii hara luujii, akoona kurumu kookwaatuka dwee, na Mutima Muija yookiima mweeri yaachwe ja nkúnde. ¹¹ Maa sawúti ikafuma kurumwii, yoosea, “Weewe uri Mwaana waani nakweenda, neeriwa mutima ni weewe munumunu.”

Yéesu Yooyerwa ni Irimu

(Matáayo 4:1-11; Lúka 4:1-13)

¹² Ayo yakalooke vii, Mutima Muija akamutwaala furu isi ya ibaláángwii.

✧ 1:6 Laanga 2 Vatemí 1:8.

13 Akiikala uko ibaláángwii siku makumi yani (40) yooyerwa ni Irimu, uko iikaláa na maka ja isaka, mirimu miija noyo yamatumamiráa.

Yéesu Yookaanda Variyula Masáare Maaja

14 Siku ^jikalooke, Yooháani Mubatisáaji akak-waatwa, maa akaviiikwa manyololwii.✧ Siku ijo, Yéesu akadoma na Galiláaya, indoovariyula Masáare Maaja ya Mulungu

15 yoosea, “Mpiindi jafikire, Utemi wa Mulungu wasengeriire. Valanduki fuma uvii waanyu na murume Masáare Maaja.”

*Yéesu Yoovaanirira Vapooji va Ncholo
(Matáayo 4:18-22; Lúka 5:1-11)*

16 Siku imwi, mpiindi ^alookaa na mbarimbari ya iriva ra Galiláaya, akamoona Simóoni na mwaanaavo Anderéa, voowumira lwaavu na luujii, sa voovo ni vavúuvi vajáa.

17 Aho, Yéesu akavasea, “Ntuubi, na vabweeyya ndiri mave vavúuvi va vaantu.”

18 Hahara, vakareka njwaavu jaavo, vakamutu-uba.

19 ^Akadome na mbere kiduudi, akavoona vala Yaakúupu na Yooháani vala sha Sebedáayo, vajáa mashúwii voolukan’ya njwaavu jaavo.

20 ^Akavoone vii, maa akavaanirira. Novo vakamutuuba, vakamareka taáta waavo na vara vavúuvi viingi ^vamatumamiráa.

*Yéesu Yookibirya Murimu Muvu
(Lúka 4:31-37)*

21 Kufuma aho, vakadoma fuuru múujii wa Kaperenáumu. Siku ya Sabáato Yéesu akiingira na

✧ 1:14 Laanga Maárikí 6:14-29.

sinagógogii, maa akaanda variyula Masáare ^Yari Mpeho.

²² Vaantu vakahwaalariwa ni uvariuli waachwe, sa yeeye si avariuláa ja vakiindya vaavo va Miiro tuku, kiri vyoova jeyyo, yeeye akiindyáa ja muuntu ^ari na wiimiriri.

²³ Hara sinagógogii yaavo, kujáa kwatite muuntu umwi ^ajáa na murimu muvi, akatulatula isóso

²⁴ yoosea, “Weewe Yéesu wa Nasaréeti, che woosaaka kuri suusu? Wuújire tumala wuu? Nakumányire uri ani weewe! Weewe uri Múja wa Mulungu.”

²⁵ Yéesu akudalavya ura murimu muvi yoosea, “Kirinya sawu! Fuma kuri uhu muuntu!”

²⁶ Hahara, ura murimu muvi ukamusukasuka ura muuntu na ngururu, kunu wootulatula isóso, maa ukafuma.

²⁷ Hara, vaantu voosi vakatulvala, maa vakaanda kiisea, “Iki ni che? Ni ukiindya mufya, kei ^uri na wiimiriri! Yoolairiya baa mirimu mivi, noyo yoomuteerera!”

²⁸ Masáare aya, yakeenera chaangu isi yoosi ya Galiláaya.

*Yéesu Yoomuhorya Mukwi wa Simóoni
(Matáayo 8:14-17; Lúka 4:38-41)*

²⁹ Yéesu, Yaakúupu, Yooháni, Simóoni na Anderéa vakafuma hara sinagógogii, vakadoma furu kaayii kwaala Simóoni na Anderéa.

³⁰ ^Vakafike, vakamushaana mukwi wa Simóoni ajáa nchiirii aváirwe ni ndwála. Hahara, vakamuwyiira Yéesu masáare yaachwe.

31 Akaseesa na hara kũũntũ ^ajáa aláre, akamũkwaata mũkono Ƴra maáma, maa akamwiinũla, hahara akahola, maa akaanda vatũmamira.

Yéesu Yoovahorya Vaantũ ^Vari Foo

32 Niiwũlo mwaasu ^ũkakutũmire, Sabáato ikalooka. Vaantũ vakaanda mũretera valwĩri voosi, na vaantũ ^vari na mirimũ mivĩ.

33 Aho, vaantũ voosi va Ƴra múuji vakiisaanka mbere ya kaaya.

34 Hara, maa Yéesu akava yoovahorya vaantũ voosi ^vajáa na ndwáala ^jiĩsimiresimire, baa kei iik-ibiryáa mirimũ mivĩ ^iri foo. Maa kaa, si ĩrekeráa iyo mirimũ mivĩ ilũũsike tukũ, sa ijáa yamũmányire yeeye ni ani.

Yéesu Yoovariyũla Masáare ^Yari Mpeho Galiláaya (Lúka 4:42-44)

35 Lomutóondo yaachwe baa si kũna mwaa, Yéesu akadoma na kijiraawii, kũra akamũloomba Mulũũngu.

36 Simóoni na viivaachwe vakamũloonda.

37 ^Vakamoone, vakamũsea, “Kira mũuntũ yookũsaakira.”

38 Yéesu akavasea, “Hendi na haantũ hũngi, míjii yĩngi ^iri mũkaaya, nkavariyũle baa ũko, sa nũja, sa mũrimo ũwo.”

39 Jeyyo, akariĩngirira isi yoosi ya Galiláaya, kũnũ yoovariyũla Masáare ^Yari Mpeho masinagóogii, na avahoryáa vaantũ ^vari na mirimũ mivĩ.

Yéesu Yoomũhorya Mũuntũ ^Ari na Hlóonda (Matáayo 8:1-4; Lúka 5:12-16)

⁴⁰ Kujáa kwatiite muntu umwi, ^ari na ndwála ya ulóonda. Akujja kuri Yéesu, akachwaama, aki-loombererya yoosea, “Kooni woosaaka, ifaanaa ukaanjirula ndwála yaani.”

⁴¹ Yéesu akamoonera mbavariri, akiinula mukono waachwe, akamusaasya, maa akamusea, “Noosaaka, ujirulwe!”

⁴² Hahara, akajirulwa na akahola ira ndwála yaachwe.

⁴³ Yéesu akamurekera adome, maa kaa, akamukaan’ya yoomusea,

⁴⁴ “Kari umuwyiraa muntu yoyoosi isáare iri tuku, tamanya ukiiyonekye kwa mweeneisi wa Ijva, utoole na mpóryo yojirulwa, ja ^vyene Músa alairirya, sa vataange kimaari uhórire.”☆

⁴⁵ Kiri vyooobweeyya jeyyo, ura muntu akadoma, akaanda kaarya yara masáare kira haantu. Sa jeyyo, Yéesu si adaha kiingira na múujii ko kiiyonekya tuku, ni iikaláa kijiraawii vii. Maa kaa, baa neembe iivisáa, vaantu vamutuubáa fuma kira haantu.

2

Yéesu Yoomuhorya Muntu ^Aakwya Iyandiyandi (Matáayo 9:1-18; Lúka 5:17-26)

¹ Sikú ^jikaseese, akahinduka na Kaperenáumu, vaantu vakateera ahíndukire na kaayii.

² Mpuka nkulu ikijiinga, ikasoveka baa nkalo maryaangwii. Ne akava yoovavariyurira Masáare ^Yari Mpeho.

☆ **1:44** Laanga Valáawi 14:1-32; Nkumbukira ya Miiró 24:8.

³ M~~u~~ntu ~~u~~mw~~i~~ [^]aakwya iyandiyandi,
akareetwa ku~~r~~i Y~~e~~esu i~~n~~w~~i~~rwe ni vaant~~u~~ vani.

4 Sa ira mpuka nkulu, vara vaantu vakasi-indwa kumalookya ura malwiri furu kuri Yeesu. ^Vakoone jeyyo, vakaambuka ni ikekeerii, vakabontola ikekeera hara kuntu Yeesu ^ajaa, vakamukiimiry ura malwiri na ndiri yaachwe. 5 Yeesu ^akoone kuruma kwaavo, akamuse ura malwiri, “Mwaana waani, uri waako wasirire.”

⁶ Aho nyuumbii, kwajaa kwatite vakiindya vamwi va Miiro vajaa viikyire, vakaanda ki-iririkana mitimii yaavo voosea,

⁷ “Jooli ari luusa jei? Yoomahiintikira Mulungu! Si Mulungu yeemweene noo ^adáhaa sea uvi wasírire tuku wuu?”

⁸ Hahara, Yéesu akataanga miiririkano yaavo, maa akavasea, “Ni sa che mookiiririkana ayo mitimii yaanyu?”

⁹ Ni kirikwi noo chaangu kulookya myeewe, kumusea uhu mulwiri, 'Uvi waako wasirire,' baka kumusea, 'Inaka, utoole ndiri yaako ulooke?'

¹⁰ Haaha noosaaka m̥taange, Mwaana wa M̥untu at̥ite wiimiriri wo sea vaantu, ‘Uvi waavo wasĩre,’ aha weerwii.” Aho, akam̥sea ura m̥untu ^aakwya iyandiyandi,

¹¹ “Nook#sea, inuka, toola ndiri yaako, #dome na kaayii kwaako.”

¹² Hahara, maa akatoola ndiri yaachwe akafuma na weerwii, baa vara vaantu voosi nti ^voomulaanga. Maa vakatulwala, vakamudumba Mulungu voosea, “Isaare ja iri, si tanoona yii kaa tuku!”

*Yéesu Ƴɔja jo Kaanirira Vavi
(Matáayo 9:9-13; Lúka 5:27-32)*

¹³ Hara, maa Yéesu akadoma kei na mbarimbari ya iriva ra Galiláaya. Mpuka nkulu ya vaantu ikamutuuba, maa akaanda kuvavariyurira Masáare ʼYari Mpeho.

¹⁴ Mpindi Yéesu ʼawololáa mawulu, akamoona Láawi mwaana wa Alufáayo iikyire kivaandii cho rihira kóodi, yoosaankanʼya kóodi. Akamusea, “Ntuuba!” Ne Láawi akiinuka, akamutuuba Yéesu.

¹⁵ Mpindi Yéesu na vapooji vaachwe ʼvarijáa chákurya kaayii kwa Láawi, vasaankanʼyi kóodi na vaduwalo ʼvari foo varijáa novo. Sa vaantu ʼvari foo, vamutuubaa.

¹⁶ Vakiindya vamwi va Miiro ya Mulungu na Mafarisáayo vajáa vamwaari. ʼVakamoone Yéesu yoorya hamwi na vaduwalo na vasaankanʼyi kóodi, vakavasea vapooji vaachwe, “Sa che yoorya chákurya hamwi na maduwalo na masaankanʼyi kóodi?”

¹⁷ Yéesu ʼakayateere ayo masáare, maa akavasea, “Vaantu ʼvari nkaasu si vasáakaa mwaanga tuku, maa kaa, valwiri noo vasáakaa mwaanga. Si nuja joo kaanirira vaantu ʼviiyónaa vawoloki tuku, nuja joo kaanirira vavi.”

*Yéesu Yookuuriwa Kwiirekya Kurya
(Matáayo 9:14-17; Lúka 5:33-39)*

¹⁸ Haaha, vapooji va Yooháni na va Mafarisáayo viirekyaa kurya. Maa vaantu vakuja joo muurya Yéesu vakamusea, “Amwi vapooji va Yooháni na va Mafarisáayo viirékya kurya. Sa che vapooji vaako si viirékya kurya?”

19 Yéesu akavasea, “De vyadáhíkaa vaantu ^valáarikirwe ni mweenengovi, na mweenengovi nti ^ari novo kwiirekya kurya wuu? Si vari kwiirekya kurya tuku, mpíindi joosi vari na mweenengovi.

20 Maa kaa, luu fika jiri mpíindi mweenengovi ^akasumwíirwe fuma kwaavo, aho noo luu vaki-irekiirye kurya.

21 Kusiina muuntu ^adáhiraa kiráka kifya isaámwii tuku. Kooni abwéeyiirye jeyyo, ikyo kiráka moola kiri iro isaámu na iyo ingo kwaatuka iri kuloonya lo ncholo.

22 Baa kei, kusiina muuntu ^avíkíraa diváai ifya viríibii* vya kali tuku. Kooni abwéeyiirye jeyyo, iyo diváai ifya, pusula iri ivyo viríiba, na diváai kítika iri na mweenediváai sova ari diváai na viríiba. Diváai ifya ni viríibii vifya ivíkírwaa.”

*Yéesu ni Mweeneevyo wa Sabáato
(Matáayo 12:1-18; Lúka 6:1-5)*

23 Sikú ya Sabáato imwi, Yéesu na vapooji vaachwe vajáa vakwaatira na mawundii ya ngáano. Mpíindi ^valookáa na hara mawundii, vapooji vakaanda huunga maangala ya ngáano.

24 Mafarisáayo vakamusea Yéesu, “Laanga, sa che vapooji vaako voowuna Miiró ya sikú ya

* **2:22 viríibii:** Viríiba ni saama ^javíkíraa diváai. Jaténgeneshiwaa na ndiri.

Sabáato?”†

²⁵ Maa akavasea, “Si munasoma vii tuku ^cheene atumama mutemi Daúdi mpiindi ^ajáa aávirwe ni njala na vaantu vaachwe wuu?”

²⁶ Aho kali, mpiindi ja Abiasári, mweeneisi mukuu, Daúdi iingira na nyuumbii ya Muluungu, ☆ akarya mikáate ^ivikwaa mbere ya Muluungu, akavaheera baa na viivaachwe. Mikáate iyo, veeneisi va Ijva vii noo vajáa varekerwa vindoorya. Vaantu viingi Miiro ijáa yakaan’ya kurya.”

²⁷ Baa kei akavasea, “Sabáato yavikwa sa vaantu na si vaantu sa Sabáato tuku.

²⁸ Sa jeyyo, Mwaana wa Muuntu ni Mweeneevyo baa wa Sabáato.”

3

*Yéesu Yoomuhorya Muuntu Sikya ya Sabáato
(Matáayo 12:9-14; Lúka 6:6-11)*

¹ Yéesu ajáa iingira kei na sinagógii. Aho, kwajáa kwatiite muuntu ^ajáa na mukono ^waakwa iyandiyandi.

² Vamwi va vaantu ^vajáa aho, vakaanda mulaangisha Yéesu, voone kooni ari muhorya ura muuntu sikya ya Sabáato, sa vamusitaakye.

† **2:24 voowuna Miiro ya sikya ya Sabáato:** Kwa Miiro ya Vayahúdi kuwuna maangala yaviri yatatu iwundii kwa muuntu si vijáa vyakaaniwa tuku. Laanga Nkumbukira ya Miiro 23:25. Ma-farisáayo si vamuuryáa Yéesu sa che vapooji vaachwe vookiiva tuku, kiintu ^vamuseáa ni sa che vapooji vaachwe vootumama murimo wo chwa sikya ya Sabáato. Na Miiro ya Músa yasea kusiina muuntu kutumama sikya ya Sabáato tuku. Laanga Ufumo 20:8-11. ☆ **2:26** Laanga 1 Samwéli 21:1-6.

3 Yéesu akamusea ura muuntu mukono ^waakwya iyandiyandi, “Seesa, ima aha mbere ya vaantu voosi.”

4 Yéesu akavuurya, “Ni virikwi noo Miiro yaruma tutumame siku ya Sabáato? Kutumama murimo muja, baku kutumama murimo muvi? Kulamurirya nkaasu, baku kuulaa?” Maa kaa, voovo si vuuyirya kintu tuku.

5 Akavatuurirya miiso na nkalari, kunu yookoona usungu sa ufafu wa mitima yaavo. Maa akamusea ura muuntu, “Wolola mukono waako!” Ne akawolola mukono waachwe, ukava nkaasu kei!

6 Hahara, vara Mafarisáayo vakafuma na weerwii vakaanda kiiheera miryungu na mpuka ya vaantu va matemí Heróode,* ^vyeene vari muula Yéesu.

Mpuka ya Vaantu Yoomutuuba Yéesu

7-8 Yéesu na vapooji vaachwe vakiinuka aho, vakadoma furu mbarimbari ya iriva ra Galiláaya. Mpuka nkulu ya vaantu vamutuubáa. Vaantu avo vajáa vafúmire kira haantu, isi ja kuli na heehi, Galiláaya, Yudéea, Yerusaléemu, Idumáaya, isi yoosi nyambuko ya luujii lwa Yorodáni, na va heehi na míiji ya Tíiro na Sidóoni. Vaantu voosi avo, vuja sa vajáa vatéire masáare ^meene Yéesu atumamáa.

9 Yéesu akavasea vapooji vaachwe, “Mbiikiri mashúwa imwi neeja, naambuke, sa vaantu jo kunfenyenkererya.”

* **3:6 mpuka ya vaantu va matemí Heróode:** Ava ni vaantu va cháama ^cheene chamutuubáa Heróode ^mweene atawaláa sa Varúumi. Vaantu ava vasaakáa vamulae Yéesu sa voofáa ifaanaa akasumula isi.

¹⁰ Yéesu alúusa jeyyo, sa ajáa avahóriirye vaantú ^vari foo, na vaantú voosi vara ^vajáa na ndwáala viifenyenkereryáa, sa vamúsaasye.

¹¹ Mirimú mivi ^ikamoone, yiivayyáa mbere yaachwe kunú yootula isóso yoosea, “Weewe uri Mwaana wa Mulungu!”

¹² Yéesu akiikaan’ya irekereeke kwaarya masáare yaachwe kwa vaantú.

*Yéesu Yoovasaawula Vapooji Ikimi na Vaviri
(Matáayo 10:1-4; Lúka 6:12-16)*

¹³ Aho, Yéesu akaambuka na luulwii, akavaanirira vara ^veene yeeye avasaakáa, maa vakúja na kúri yeeye.

¹⁴ Akavasaawula ikimi na vaviri, vave vatumwi vaachwe, vandooyeendan’ya ne, sa indoovatuma no vavariyurira Masáare ^Yari Mpeho.

¹⁵ Baa kei, vave na wiimiriri wo kibirya mirimú mivi.

¹⁶ Na ava noo vatumwi ikimi na vaviri ^veene Yéesu avasaawula: Simóoni, ^mweene Yéesu amwaanirira Peéterí,

¹⁷ Yaakúupu na Yooháani vala sha Sebedáayo ^veene avaanirira Bonéege, noo kúsea, “Vaana va kidandárika,”

¹⁸ Anderéa na Filípi, Batolomáayo, Matáayo, Tomási, Yaakúupu sha Alufáayo, Tedéi, Simóoni Mukanáani

¹⁹ na Yúda Isikarióoti ^amúvarinduka Yéesu.

Yéesu na Belisebúuri

²⁰ Yéesu akahinduka na kaayii, mpuka ya vaantú ikaanda kijiinga kei, fúuru yeeye na vapooji vaachwe vakasova baa nkalo yo rya chákurya.

21 Kaayii kwaavo ^vakateere masáare ^meene yaluuwáa, maa vakadoma noo mûsumûla sa vi-iseáa, “Asárire!”

22 Hara mpukii, vajáa vamwaari vakiindya va Miiro ^veene vajáa vafuma Yerusaléemu. Avo vakiindya vaseáa, “Uhu atite Belisebúuri, na ni kwa lûviro lwa Irimu yookibirirya mirimu mivi.”

23 Yéesu akavaanirira, akaluuusika novo kwa símo akavasea, “Jooli Irimu riri daha kibirya Irimu mwi-iwaachwe?”

24 Kooni utemi umwi wiigávire haantu haviri kwi-ilwa woowo kwa woowo, utemi uwo si uri luunga tuku.

25 Baa kei, kooni lukolo lumwi lwiigáviregavire, alo lukolo si luri luunga tuku.

26 Noo jeyyo, kooni Irimu riikikiine rooreene na rive riigávire, si riri luunga tuku.

27 Maa kaa, kusiina muuntu ^ari daha kiingira nyuumbii ya muuntu ^ari na ngururu na anyahire máari jaachwe tuku, ni mpaka ta amuchuunge uwo muuntu ^ari na ngururu, de adahe nyahira máari jaachwe ^ari nojo.

28 Kimaari noovawyiira, uvi woosi wa vaantu na uhiintiki waavo woosi Mulungu sea ari wasírire.

29 Maa kaa, muuntu ^mweene ari muhiintikira Mutima Muja, Mulungu si ari sea uvi waachwe wasírire vii kaa tuku, na kuva ari muvi kwa siku ^jisiina uhero.”

30 Yéesu aluusa jeyyo sa vajáa vamu séire, “Atite murimu muvi.”

*Vanduu va Yéesu na Íyo Waavo
(Matáayo 12:46-50; Lúka 8:19-21)*

³¹ Mpíindi kiduudi, akúja íyo waala Yéesu na vaanaavo na Yéesu, vakiima mbarimbari, maa vakatuma mũntu amwaanirire.

³² Na vaantu ^vajáa viíkyire vakamuringirira, vakamusea, “Íyo waanyu na vaanaanyu vamwaari aha weerwii vookusaakira.”

³³ Maa Yéesu akavasea, “Íyo wiitu na vaaniitu noo vala ani?”

³⁴ Akavalaanga vaantu ^veene vajáa viíkyire vakamuringirira, maa akavasea, “Laangi! Ava ^vari aha noo vala íyo na vaaniitu.

³⁵ Mũntu yoyoosi ^atámamaa kusaaka kwa Mulungu noo mwaaniitu, irũmbu raani na íyo wiitu.”

4

Lusímo lwa Mũhaandi Mbeyu

(Matáayo 13:1-9; Lúka 8:4-8)

¹ Mpíindi kiduudi, Yéesu akaanda variyula Masáare ^Yari Mpeho kei mbarimbari ya iriva ra Galiláaya. Mpuka nkũlu ya vaantu vakiisaanka, vakamufenyenkererya mpaka akaambuka mashúwa irivii, maa akiikala. Vaantu voosi vakiikala mbarimbari ya iriva.

² Akava yoovavariyurira viintu ^viri foo kwa símo, na mpíindi ^avavariyuriraa akavasea,

³ “Teereri! Mũhaandi umwi ajáa adoma noo haanda mbeyu,

⁴ mpíindi ^amyaaháa, mbeyu jimwi jikawyĩra njirii, ndee jikũja jikajirya.

⁵ Jimwi jikawyĩra mwaalaliwyii kũntu ^kujáa kusiina salu jo keenererya, sa viintu salu si jijáa jiri foo, jikamera chaangu.

6 Mwaasu [^]ukavaríke, jíkashaawúka, maa jíkúuma sa viintu jijáa jisiina miriri.

7 Jimwi jikawyyíra haantu [^]hajáa na miiwa. Miiwa [^]ikamere, ikajivaa, jikadundumala, maa jikadíra vyaala ndíwa.

8 Maa kaa, jimwaari jimwi [^]jawyyíra salwii [^]jiri na seve, jikamera, jikakúla, jikavyaala maatuku vii, jimwi jikavyaala mara makumi yatatu (30), jimwi mara makumi musasatu (60) na jimwi mara makumi ikimi (100)."

9 Maa akavasea, "[^]Ari na matu yo teerera, ni ateere."

*Yéesu Yoovariyula Símo Jaachwe
(Matáayo 13:10-17; Lúka 8:9-10)*

10 Mpiindi kiduudi, Yéesu ajáa na vapooji vaachwe ikimi na vaviri, na viingi vajáa vamuríngiriire, maa vakamuurya, "Símo jaako ni che joovariyula?"

11 Ne akavasea, "Nyuunyu mwaheewa nkalo yo taanga viintu vya Utemi wa Mulungu, [^]vyeene vijáa fuumbo, maa kaa, vara si [^]vari Utemii wa Mulungu, noovawyyíra kwa símo.

12 Sa kulaanga, valaange, baa koona tuku.

Kuteera vateere, baa taanga tuku.

Sa ngaari vajáa vateera no taanga,
ngaari vavarinduka na vareka ^{uv}i waavo,
na ngaari ^{uv}i waavo wasira."✧

*Yéesu Yoovariyula Lusímo Iwa Múhaandi
(Matáayo 13:18-23; Lúka 8:11-15)*

13 Aho, Yéesu akavuurya, "Si mootaanga lusímo ulu tuku wuu? Jooli de muri taanga símo jingi?"

✧ 4:12 Laanga Isáaya 6:9-10.

14 Muhaandi wa mbeyu ni muuntu ^aváryulaa isáare ra Muluungu.

15 Mbeyu jira ^jawyira njirii, ni ja vaantu vara ^varitéeraa isáare ra Muluungu, hahara Irimu rikuuja, maa rikajiseyya mitimii yaavo.

16 Mbeyu jira ^jawyira mawyii, ni ja vaantu vara ^varitéeraa isáare ra Muluungu, na ^varihókeraa chaangu na cheeru.

17 Maa kaa, si riviingíraa mitimii tuku, sa viintu vasiina nkalo ya miriri, kiikala vari noro kiduudi vii. Na uturikiri ^uri kuuja vii, varékaa kura kumuma kwaavo chaangu.

18 Na mbeyu jira ^jawyira miíwii, ni ja vaantu ^varitéeraa isáare ra Muluungu,

19 maa kaa, uhangaiki wa weeru, ukwaata wo kunguula máari na mpima ya viintu vyíngi ^viri foo, ivyo virifenyenkeryáa, rikareka kureeta kunáálo.

20 Na mbeyu jira ^jahaandwa sevii, noo vara vaantu ^varitéeraa isáare ra Muluungu, vakariteengya, maa rikava na nkoonyo, jimwi jikavyaala mara makumi yatatu (30), jimwi mara makumi musasatu (60), na jimwi mara makumi ikimi (100)."

Lusímo Iwa Kimuri
(Lúka 8:16-18)

21 Yéesu akísea ira mpuka, "Eri, kimuri chuújaa, kikaviikwa iruungwii ra kitáanda wuu? Baku kikakunikirirwa na nyiingu ya kweenga wuu? Tuku, ni kyaángwii kivíkwaa.

22 Sa kira kíntu ^chaviswa, viikwa kiri kiweerwii, na kira ^chakunikirirwa, kunukulwa kiri.

23 ^Mweene ari na matu yo teerera, ni ateere!”

24 Hara, maa akavasea kei, “Muyakwaatyee neeja aya ^mooyateera. Sa kipiimo ^cheene mari konko-mala kuteerera masáare ya Ijwa, noo ^vyeene baa nyuunyu mari taanga, baa kei koongereriwa mari.

25 Sa ura ^ari na kiintu, koongereriwa ari kulookya, na ura ^asiina kiintu, vuulwa ari baa kira kidúúdi ^ari nocho.”

Lusímo lwa Mbeyu ^Vyeene Iméraa

26 Yéesu akavasea, “Utemi wa Mulungu ni ja jei uri. Muuntu aháandaa mbeyu iwundii.

27 ^Ari humula, baa alíre au ari miiso, mbeyu jaméraa no kula, yeeye baa taanga ^vyeene vyavijaa tuku.

28 Salu joong’eene noo jibwéeyya jimere na jive múmero, jivyaale maangala, na maangala yave na mpeke.

29 Mpeke ^jiri kangaala, uwo muuntu atóolaa lufyo chaangu, sa mpiindi jo chwa, jafíkire.”

Lusímo lwa Mpeke ya Haradáli

(Matáayo 13:31-32, 34; Lúka 13:18-19)

30 Kei akavasea, “Tufwaanirirye na che Utemi wa Mulungu? Baku lusímo che turi sima, sa tufvariye?”

31 Utemi wa Mulungu ifaanaa tukufwaanirirya na mpeke ya haradáli. Ihi ni mpeke ndudinduudi kulookya mpeke joosi jihándwaa.

32 Maa kaa, kooni yaháandirwe, yavijaa muti mukulu kulookya miti yingi ya mbowa. Na yavijaa na matáampi mukulu, baa ndee jindoojeenga vivururu mpehwii ja matáampii yaachwe.”

³³ Kwa símo ^jiri foo ja iji, noo ^vyeene Yéesu avariyaála isáare riija, ja ^vyeene vaanta vadaháa taanga.

³⁴ Si avariyaála isáare roroosi ra Utemi wa Muluungu baa vasimira tuku, na mpiindi ^ajáa na vapooji vaachwe de indoovavariyaara.

*Yéesu Yootuurya Ihúmbuuto Irivii
(Matáayo 8:23-27; Lúka 8:22-25)*

³⁵ Iwulo ra siku yíyo, Yéesu akavasea vapooji vaachwe, “Hendi tufirire iriva tudome na nyambuko.”

³⁶ Maa reeru, vakiireka ira mpuka ya vaanta, vakakwaata njira na ira mashúwa ^ng'eene Yéesu ajáa ingiire, baa mashúwa jingi jikamutuuba.

³⁷ Ihúmbuuto ^radalavadalaava rikaanda wuva, mapúunta ya maaji yakaringyaringya mashúwa kende imeme maaji.

³⁸ Mpiindi ijo, Yéesu mweeneevyo ajáa alíre nyuma ya mashúwa iisíkiriirye kimútwii. Vapooji vaachwe vakamwaanirira, voosea, “Mukiindya, toonyimira, tulaange.”

³⁹ Aho, Yéesu akiinuka, akaridalavya ihúmbuuto na akavasea mapúunta, “Kirinyi sawu! Mutuule tu!” Hara, ihúmbuuto rikakirinya sawu, na maaji yakatula tu.

⁴⁰ Yéesu akavuurya vapooji vaachwe, “Sa che mookoofa? Si munaanduma tuku wuu?”

⁴¹ Maa kaa, voovo vajáa vakwáatirwe ni woowa munumunu, vookiiyurya, “De uhu ni ani, baa ihúmbuuto na mapúunta vyoomateera?”

5

*Yéesu Yoomuhorya Mũntũ Ari na Mirimũ Mivĩ
(Matáayo 8:28-34; Lũka 8:26-39)*

¹ Yéesu na vapooji vaachwe vakafirira na nyambuko ya iriva ra Galiláaya, vakĩngira isi ya Vagerási.

² Yéesu akakiime vii hara mashúwii, mũntũ umwĩ ari na mirimũ mivĩ afúmire mbirírĩi, akũja, maa akalũmana ne.

³ Hara mbirírĩi, noo kũntũ uwo mũntũ iikaláa. Kusiina mũntũ adaháa kumuchuunga baa na minyololo tũkũ.

⁴ Achuungwáa na minyololo mikonwii na piĩngu mawulwii, indoodũmuladũmũla, baa kusiina mũntũ ajáa na ngururu jo madaha tũkũ.

⁵ Sikũ joosi uchikũ na muusi, iikaláa mbirírĩi na njuulwii, yootũla isóso no kiisanasana na mawye.

⁶ Akamoone Yéesu kũũra, akamũkibirira, maa akachwaama mbere yaachwe,

⁷ akatulatũla isóso, yoosea, “Che woosaaka kari nĩni, weewe Yéesu Mwaana wa Mũũngu Ari Mweerimweeri? Hooni ilahe kwa Mũũngu, si uri kuunturikirya tũkũ.”

⁸ Walũsa jei, sa viintũ Yéesu ajáa uúséire, “Murimũ mavi, fuma kwa uhu mũntũ!”

⁹ Maa Yéesu akuuyurya, “Ani ušewáa?” Nowo ukuuyirya, ukasea, “Irina raani ni Mayana na Mayana ya Valwi Nkoondo sa viintũ tũri foo.”

¹⁰ Murimũ mavi ukiilomboola maatũkũ vii kari Yéesu, kari iikibirye na isi yĩngi tũkũ.

¹¹ Haaha, mbarimbari ya lũlũ heehi na aho haantũ, kujáa kwatĩte ufya wa nkaamba jooriisha.

12 Ira mirimú miví ikamuloomba Yéesu, yoosea, “Turekere, takajingire jira nkaamba.”

13 Yéesu akirekera ira mirimú miví, ikafuma, ikiita kiringira jira nkaamba. Mirimú miví ikiingire ura ufya wa nkaamba mayana yaviri (2,000), nkaamba jikiihuunta, jikagirita, jikaburukira irivii, maa jikakwya joosi vuu.

14 Varísi va jira nkaamba vakakurika itíjo, vakatwaala mulomo kwa vaantu ^vajáa mawundii na múujii. Maa vakujja noo laanga masáare ^meene yafúmiire.

15 ^Vakafike kuri Yéesu, vakamoona ura muuntu ^ajáa na mayana na mayana ya mirimú miví, iikyire, iivikiire ingo, ari baa na miryungu yaachwe, maa vakoofa.

16 Vara ^veene viyonera na miiso yaavo, vakavawyiira vaantu viingi yara ^meene yajáa yafúmiire kwa ura muuntu ^ajáa na mirimú miví, na jira nkaamba.

17 Aho, vakaanda muloomba Yéesu alooke hara isi ya meevo.

18 Yéesu ^akaande kiringira mashúwii, ura muuntu ^ajáa na mirimú miví akiiloombererya atamanyan’ye na Yéesu.

19 Yéesu akamusiitira, yoosea, “Doma na meenyu, ukavawyiire vaantu va meenyu ^vyeene Ijva akutúmamire masáare makulu, na ^vyeene akulángire na riiso ra wujja.”

20 Maa ura muuntu akadoma, akaanda kaarya uko isi ya Dekapóoli* ^vyeene Yéesu ajáa

* **5:20 Dekapóoli:** Ni isáare ra Kigiriki, noo kusea *míji ikimi*. Na vaantu ^viikaláa isi ya Dekapóoli si vajáa Vayahúudi tuku.

amutámamĩre, maa vaantu voosi vakatulwala.

Yéesu Yoomuhorya Mũntu Muki na Yoomufufula Muhĩnja

(Matáayo 9:18-26; Lúka 8:40-56)

²¹ Maa reeru, Yéesu akafirira na mashúwa na nyambuko ya iriva. ^Akafike hara mbarĩmbari ya iriva, mpuka nkũũũ ikamuringirira.

²² Akũũja mũntu mũwĩ, irina raachwe Yáiro, mũwĩ wa vakũũũ va sinagóogi. ^Akamoone Yéesu, maa akawya majewii yaachwe.

²³ Akiilomboola, yoosea, “Aai, kahĩnja kaani ni kalwĩri ka inkwya. Nookũloomba tudoman’ye, ukakasaasye na mukono waako vii, kahole kave nkaasu.”

²⁴ Maa vakiilongoorya na Yéesu. Ira mpuka ikava yoomutuuba na yoomufiinda.

²⁵ Aho, kujáa kwatĩite mũntu muki ^ajáa na ndwáala yo fuma sakami ^iri foo kwa myaaka ikimi na iviri.

²⁶ Ajáa aturikira maatuku vii, sa ayeenda uwaangii akamala máari jaachwe joosi vuu, baa hola tuku na ndwáala yaachwe ikakonkomala.

²⁷ ^Akamuteere Yéesu, akamutuuba kũũ nyuma, akiifenyenkererya mpukii ya vaantu, maa akasaasya nkáancho yaachwe.

²⁸ Abweeyya jei sa iiseáa kimoyomooyo, “Kooni nasásiirye ingo ya Yéesu vii, hola ndiri.”

²⁹ ^Akasaasye vii, sakami ikadeen’ya, akiiteera maviri pwee, ahórire ira ndwáala yaachwe.

³⁰ Hahara, Yéesu akataanga kwatĩite ngururu ^jimufumire, akavalandukira ira mpuka ya vaantu, maa akavuurya, “Ni ani asásiirye ingo yaani?”

31 Vapooji vaachwe vakamusea, “Aai, si wookoona viintu mpuka ya vaantu yookiifiinda tuku wuu? Sa che wookuurya, ‘Ni ani asásiirye ingo yaani?’”

32 Maa kaa, yeeye akadoomererya laangira sa amoone ^mweene amusásiirye.

33 Ura muuntu muki yootaanga ^kimufúmire, akiiturirya, akachwaama mbere ya Yéesu kuu yootetema† ni woowa.✠ Maa akalusa vyoosi ^vimufúmire.

34 Yéesu akamusea, “Muhínja waani, kuruma kwaako kwakuhóriirye. Tamanya na mwiikalo muja, uhole ndwála yaako.”

35 Mpiindi Yéesu ^ajaa akaari yoolusika, vakafika vaantu fuma kaayii kwa Yaíro, amwi wa vakúlu va sinagóogi, maa vakamusea, “Muhínja waako awúire. Amwi wootuuba mujuuwa mukiindya?”

36 Maa kaa, Yéesu si ayakwaatya ayo masáare tuku, yeeye akamusea Yaíro, “Kwiitweetya tuku, nduma niini vii.”

37 Akavasumula vala Peéterí, Yaakúpu na Yooháni mudúudi wa Yaakúpu vii, vamutuube. Akavakaan’ya vaantu viingi vareke kumutuuba.

38 ^Vakafike kaayii kwa Yaíro, vakateera ntáákwi, isóso, na vaantu voorira noo myaa.

39 Vakingira na nyuumbii, maa Yéesu akavasea, “Sa che mootula isóso no rira? Muhínja si akwíire

† 5:33 **yootetema:** Uu muuntu muki atetemaa sa iisea amabweeyirye Yéesu ave na njeo baa kei ajaa awúnire Miro ya Vayahúdi. Sa kwa Vayahúdi muuntu muki kufuma sakami, kwabweeyá ave na njeo. Na si yasaakwá asaangire na vaantu viingi tuku. ✠ 5:33 Laanga Valáawi 15:25-33.

tuku, ni alíire vii.”

⁴⁰ Voovo vakamuseka Yéesu na heenchu.

Maa kaa, Yéesu akavakibirya voosi vafume na weerwii, akavaanirira íyo na taáta waala muhíinja na vapooji ^veene ajáa novo hara. Maa vakiingira na hara haantu muhíinja ^ajáa aláariiwe.

⁴¹ Yéesu akamukwaata mukono muhíinja, maa akamusea, “*Talíita, kúumi*,”[‡] noo kusea, “Muhíinja, nakuséire, inuka!”

⁴² Hahara, ura muhíinja akiinuka, maa akaanda yeenda. Muhíinja ajáa atiite myaaka ikimi na iviri. ^Vakoone jeyyo, maa vakatulavala maatuku vii.

⁴³ Yéesu akavakaan’ya, yoosea, “Kari mulúsaa iri isáare kuri muuntu baa umwi vii tuku.” Maa akavasea vara vaantu vamuheere chóorya ura muhíinja arye.

6

*Vanasaréeti Voomusiita Yéesu
(Matáayo 13:53-58; Lúka 4:16-30)*

¹ Yéesu akiinuka fuma kwa Yaíiro, akadoman’ya na vapooji vaachwe furu múujii wa Nasaréeti kuntu ^akurira.

² Na siku ya Sabáato ^ikafike, akaanda variyula Masáare ^Yari Mpeho sinagógii. Vaantu va Nasaréeti ^vari foo ^veene vamateereráa, vakatulavala, maa vakasea, “Uhu, hai ayatúriirye masáare aya? Na ulu laviro lo bweeyya myuujíisa? Tooti iji ni jirikwi?”

³ Eri, uhu si ura musóngoli mbáwo, mwaana wa Mariia tuku wuu? Baa vanduu vaachwe, si vala

[‡] **5:41 *Talíita, kúumi***: Hhi ni nduusika ya Kiaráamu, na noo ijáa imwi ya nduusika ja Yéesu.

Yaakúupu, Yóose, Yúuda na Simóoni tukú wuu? Na vanduu vaachwe va kintu kiki, si ava ^twiikalaa novo aha?" Maa vakasiita muruma.

⁴ Yéesu akavasea, "Muláli na mutwe wa Ijva arúmwa kira haantu, maa kaa, si arúmwa múujii meevo tukú, na kwa vanduu vaachwe na kaayii kwaachwe tukú."

⁵ Sa jeyyo, ni atumama myuujíisa mike vii, yo vavikira mikono valwiri, novo vakahongera.

⁶ Akahwaalala maatuku vii, sa viintu si vamura.

Yéesu Yoovatuma Vapooji Vaachwe Ikimi na Vaviri

(Matáayo 10:5-15; Lúka 9:1-6)

Hara, maa Yéesu akariinga maturii ya heehi na Nasaréeti meevo, kunu yoovavariyarira vaantu Masáare ^Yari Mpeho.

⁷ Akavaanirira vapooji vaachwe ikimi na vaviri. Akavaheera wiimiriri mweeri ya mirimu mivi. Akavatuma vaviriviri, kunu

⁸ yoovalairirya, "Kati ^mookera njira, kari musumulaa muriwa tukú, baa chóorya tukú, baa kei kari musumulaa mpía tukú, sumuli nkome vii,

⁹ na viráatu ivikiri, maa kaa, kari musumulaa nkáancho ya kaviri tukú."

¹⁰ Kei akavasea, "Kaaya ^ng'eene muri teengiwa ikali haaho, furu siku ^muri looka múuji uwo.

¹¹ Na haantu hohoosi ^vari siita vateengya no siita vateerera masáare yaanyu, looki na ikonkomi maruri majewii yaanyu, koonekya uvi waavo."

¹² Vapooji vaachwe vakadoma, kunu voovariyula vaantu vavalanduke fuma uvii waavo.

13 Baa kei vakibiryáa mirimũ mĩvĩ ħĩrĩ foo, vava-hakáa valwĩrĩ makuta, novo vahongeráa.

Inkwyaya Yooháani Mubatisáaji
(Matáayo 14:1-12; Lúka 9:7-9)

14 Mpiĩndi ijo, mutemi Heróode Antípaasi akateera masáare ya Yéesu, sa viintũ irina ra Yéesu ħalũswáa kira haantũ. Vamwĩ va vaantũ vaseáa, “Uũ ni Yooháani Mubatisáaji ħáfufukire fuma inkwyii. Iki noo ħchooreka lĩvĩro lo bweeyya myuujĩisa lĩrĩ ne.”

15 Vamwĩ vaseáa, “Uũ ni Elía, muláali na mutwe wa Ijũva.” Kei vamwĩ vaseáa, “Uũ ni ja vara valáali na mutwe va Ijũva va kali.”

16 Maa kaa, Heróode ħakateere masáare ayo, akasea, “Uũ ni ura ħnamũdũmũla mutwe, Yooháani Mubatisáaji. Afufukire!”

17 Heróode alũsa jeyyo sa ũko nyuma ajáa alairirya Yooháani Mubatisáaji akwaatwe, avĩikwe manyololwii, sa Herodía. Uũ Herodía ni muki wa Filípi, mwaanaavo na Heróode ajáa. Heróode ajáa amũloola.

18 Na Yooháani Mubatisáaji amũseáa Heróode, “Miĩro yakaan’ya weewe kũmũsumũla muki wa mwaanaanyu.”

19 Sa jeyyo, Herodía akamũvĩikira Yooháani ikuundi mutimii, asaakáa amũulae, nkalo vii indoosoveka.

20 Heróode amoofáa Yooháani sa ajáa ataanga Yooháani ni mũwoloki na ni mũja wa Mũlungũ, maa indoomukitirirya sa Herodía asiindwe kũmũlala. Kei, Heróode ajáa eenda kuteerera masáare ya Yooháani, baa neembe masáare yaachwe yamutuungyáa mũlungũ mũnũmũnũ.

21 Maa reeru, nkalo ikatooreka. Sikú iyo, Heróode ajáa abwéeyiirye ngovi yo kumbukira sikú ^avyaalwa. Akavalaarika valume iilángyaa novo sáare, vakúúlu va vakúúlu va valwi nkoondo na vakúúlu va Galiláaya.

22 Aho ngovii, muhíinja wa Herodía akamúvinira Heróode na vayeni vaachwe, maa vakavyeenda maatuku vii. Mutemi Heróode akamúsea úra muhíinja, “Lúusa kíntu chochoosi ^woosaaka, níini kúheera ndiri.”

23 Akiilaha, yoosea, “Niiláhire! Kíntu chochoosi ^uri saaka, níini kúheera ndiri. Baa kooni ni kúkúkerera isi ya utemi waani kati na kati.”

24 Maa úra muhíinja akafuma, akíta muurya íyo waavo, “Ni kíntu che ndiri loomba?”

Íyo waavo akamúsea, “Mutwe wa Yooháani Mubatisáaji!”

25 Hahara, akahinduka itíjo na kuri mutemi, maa akamúsea, “Mpeera haaha vii, mutwe wa Yooháani Mubatisáaji uvíkúrwé ikaafii.”

26 Mutemi akavisúula maatuku vii. Maa kaa, sa viintu ajáa amwiiláhire mbere ja vayeni vaachwe, akasiindwa musítira.

27 Hahara, mutemi Heróode akamutuma mulwi nkoondo umwi, akareete mutwe wa Yooháani. Úra mulwi nkoondo akíngira na manyololwii, akamudumula Yooháani Mubatisáaji mutwe.

28 Akavikira mutwe wa Yooháani ikaafii, maa akamutwaarira mwaana wa Herodía, ne akamukwaatya íyo waavo.

29 Na vapooji va Yooháani ^vakateere ayo masáare, vakíta sumula muviri waachwe, maa vakíta mtaaha mbiríirii.

*Yéesu Yooriisha Vaantu Valume Mayana Yasaano
(Matáayo 14:13-21; Lúka 9:10-17; Yooháani 6:1-14)*

³⁰ Vatumwi va Yéesu ^vakahinduke, vakamuwyíira Yéesu viintu vyoosi ^vatámamire na ^vyeene vakíindiirye.

³¹ Maa Yéesu akavasea, “Hendi, tudome na kijaawii, mukahumukake kiduudi.” Alúusa jei, sa hara haantu ^vajáa, kwajáa kwatiite vaantu ^vari foo ^vujáa no looka, vakasova baa nkalo yo rya.

³² Hara, vakiinuka na mashúwa, maa vakadoma na haantu ha tula kusiina vaantu.

³³ Maa kaa, vaantu ^vari foo vakavoona Yéesu na vapooji vaachwe voolooka, maa vakavataanga. Vakakurika na lwa kulu fuma míji yoosi, vakadoma na kura kuntu Yéesu ^adomáa, maa vakalongoola fika.

³⁴ Yéesu ^akakiime mbarimbari ya iriva, akoona mayiimbi ya vaantu, akavoonera mbavariri sa vajáa ni ja muundi ^jisiina muríisi. Maa, akaanda variyula masáare ^yari foo.

³⁵ ^Kukaande kuswa, vapooji vakiita kuri Yéesu, maa vakamusea, “Haantu aha ni kuli na kaaya ja vaantu, baa kei mwaasu waswíre.

³⁶ Aai, varekere vaantu, vakiiwúre vyóorya úko mawundii na maturii ^yari heehi.”

³⁷ Maa kaa, Yéesu akavasea, “Vaheeri nyuunyu chóorya.”

Novo vakamusea, “Hai turi fumya mpía ja dinári magana yaviri (200) jo wúkira chóorya cho viikutya vaantu voosi ava?”

³⁸ Akavuurya, “Mikáate ingai mwatiite? Hooni kalaangi.”

^Vakahínduke, maa vakamúsea, “Imwaari mikáate isaano na soompa iviri.”

³⁹ Maa akavalairirya, vaviikarye vaantú kitoongetoonge masaambii.

⁴⁰ Vaantú novo vakiikala vitoonge vya vaantú makumi yasaanosaano (50) na makumi ikimikimi (100).

⁴¹ Yéesu akatoola ira mikáate isaano na jira soompa iviri. Akiinurirya miiso yaachwe na kurumwii yoomúduumba Múlungu. Akabendu labendula ira mikáate isaano, maa akavaheera vapooji vaachwe novo vakavaheera vaantú. Baa na jira soompa iviri akabweeyya vivira.

⁴² Vaantú voosi vakarya, vakiikuta.

⁴³ Vapooji vakatoorera mabéendu ya mikáate, vakamemya vikápu ikimi na viviri.

⁴⁴ Vaantú ^vaarya vajáa vamema maatúku vii, vaantú valume* vii ni mayana yasaano (5,000) vajáa.

*Yéesu Yooyeendera Mweeri ya Maaji
(Matáayo 14:22-33; Yooháani 6:16-21)*

⁴⁵ Hahara vii, Yéesu akavadoomererya vapooji vaachwe, vaambúke mashúwa, valongoole na iturii ra Besáida, nyambuuko ya iriva ra Galiláaya. Yeeye akachaala yookiiteengula na ira mpuka.

⁴⁶ Vaantú ^vakalooke, akaambúka na luulwii noo múloomba Múlungu.

* **6:44 vaantú valume:** Vayahúudi vavaláa vaantú valume vii, maa kaa, kwajáa kwatúte vaantú vaki na vasinga ^vaarya iyo mikáate na soompa.

47 Na mpiindi ja iwulo, mashúwa ijáa yafíkire kati na kati ya iriva, na Yéesu ajáa achíhire yeemweene luulwii.

48 Maa akavoona vapooji vaachwe kúura vooturikira kutwaala mashúwa na mbere, sa ihúmbuuto rawuváa fuma mbere yaavo. ^Ikafike namuyiingu, Yéesu akavatuuba na katikati ya iriva yooyeendera mweeri ya maaji, akava yoosaaka valooka.

49 Maa kaa, ^vakamoone yooyeenda mweeri ya maaji, vakiisea ni murimu. Aho, vakaanda kwaana ntáákwi,

50 sa ^vakamoone, voosi vajáa viivunduka maatuku vii. Hahara, maa akavasea, “Fafyi mitima, ni niini, koofi tuku.”

51 Yéesu akaambuka na mashúwii hamwi novo, aho, maa ihúmbuuto rikaherya. Vapooji vaachwe vakatulavala maatuku vii,

52 sa vajáa vakaari taanga ura muujíisa wa mikáate na mitima yaavo ijáa ikaari yafafa.

*Yéesu Yoovahorya Valwíri uko Genesaréeti
(Matáayo 14:34-36)*

53 Yéesu na vapooji vaachwe ^vakafirire iriva ra Galiláaya, maa vakafika isi ya Genesaréeti, aho, vakiimya mashúwa.

54 ^Vakakiime vii mashúwii, maa vaantu vakamutaanga Yéesu.

55 Vakaringirira chaangu isi yoosi, na vakatoola valwíri na ndiri jaavo, maa vakavatwaala na kuntu ^vateeráa Yéesu amwaari.

56 Kira múuji, ituri, na miwundii, noo kusea, kira haantu Yéesu ^adomáa, vaantu vavavikáa valwíri vaavo gurii. Na vamuloombáa, avarekere valwíri

vasaasye baa mukáwo wa ingo yaachwe vii. Na voosi ^vasaasya ingo yaachwe, vahongera.

7

*Miiró yó Tuuba ní yá Ijéva sí yá Vaantú Tukú
(Matáyo 15:1-9)*

¹ Sikú imwí, vamwí va Mafarisáayo na vakiindya va Miiró fuma Yerusaléemu, vajáa viisaanka mbere ya Yéesu.

² Aho, vakavoona vamwí va vapooji va Yéesu, voorya chóorya na mikono ^iri na njeo, noo kúsea, baa kooyya mikono ja ^vyeeene vyasáakwaa tukú.

³ Mafarisáayo na Vayahúudi voosi kooni si vanooyya mikono ja ^vyeeene vyasaakwa, si varijáa tukú, kutuuba nkúungu ya vala baaba waavo.

⁴ Mpíindi ^vafúmire sokóonii, si varijáa kíntu chochoosi tukú mpaka vooyye mikono kúseyya njeo. Na vatiite nkúungu jingi ^jiri foo vii ^vatúubaa, baa ja yo kooyya ndúvo, nyiingu na saama ja sháaba.

⁵ Aho, Mafarisáayo na vakiindya va Miiró vakamúsea Yéesu, “Eri, sa che vapooji vaako si vatúubaa nkúungu ja vala baaba, vandoorya na mikono ^iri na njeo?”

⁶ Maa Yéesu akavasea, “Múláali na mutwe wa Ijéva Isáaya alúusa kimaari mpíindi ^alaaláa na mutwe sa nyuunyu vakweembi ja ^vyeeene Masáare ^Yari Mpeho yalúusa,

^Vaantú ava vaanyémyaa na milomo vii,
maa kaa, mitima yaavo iri kuli na níini.

⁷ Kuunyinamira kwaavo ní ja kisiina,
sa ní vavariyaláa ndairiri ja vaantú vii.’☆

☆ 7:7 Laanga Isáaya 29:13.

⁸ Kímaari, mwarékire ndairiri ja Muluungu maa mukakwaatirira nkuungu ^javíikwa ni vaantu.”

⁹ Akavasea kei, “Mwamányire pala ndairiri ja Muluungu kiweere sa mutuube nkuungu jaanyu.

¹⁰ Músa muláali na mutwe wa Ijáva asea, ‘Uvanyemye vala íyo na taáta waanyu,’[☆] na ‘Ura ^ari mutukira íyo au taáta waavo, uulawe.’[☆]

¹¹ Maa kaa, nyuunyu mündoovavariyurira vaantu, vandoovasea vala íyo na taáta waavo, ‘Hai, si ndiri daha kuvaambirirya tuku, sa iki ^natiite ni Korobáani, noo kusea, kilungulungu ^nakera na ivarwii sa Muluungu.’

¹² Jeyyo, noo vyahérire, kusiina kuvaambirirya vala íyo na taáta waavo tuku.

¹³ Jeyyo, noo ^vyeene muchwíjaa mati isáare ra Muluungu sa nkuungu jaanyu ^mwiihéereryaa. Baa kei, vimwaari viintu ^viri foo vii ^mutámamaa ^viifwíne na ivyo.”

*Viintu ^Vibwéeyya Muntu Ave na Njeo
(Matáayo 15:10-20)*

¹⁴ Aho, Yéesu akavaanirira vaantu, akavasea, “Voosi kira umwi waanyu nteereri neeja, mtaange iki.

¹⁵ Kusiina kiintu ^kimwiíngiraa muntu ^kidáhaa mubweeyya ave na njeo tuku. Kiri vyoova jeyyo, ^kimufúmaa mutimii noo kimubwéeyya ave na njeo. [

¹⁶ ^Ari na matu ni ateere.]”

☆ **7:10** Laanga Ufumo 20:12; Nkumbukira ya Miiró 5:16. ☆ **7:10** Laanga Ufumo 21:17; Valáawi 20:9.

17 ^Akiireke na ira mpuka ya vaantu, akiingira na nyuumbii, maa vapooji vaachwe vakamusea avariya le lara lusimo lwaachwe.

18 Ne akavasea, “Baa nyuunyu si mootanga tuku wuu? Si mootanga kusiina kiintu baa kimwi ^kimwiingiraa muuntu ^kiri mubweeyya ave na njeo tuku wuu?

19 Sa kooni muuntu ariire kiintu, si kimwiingiraa na mutimii tuku, ni kimwiingiraa na indii vii, maa kikafuma kikatwaalwa na choowii.” ^Akaluse jei, akava asire vyooriya vyoosi vuu, visiina njeo tuku. ☆

20 Akoongererya, yoosea, “^Kimufumaa muuntu fuma mutimii noo ^kimubweeyya ave na njeo.

21 Sa kufuma mutimii wa muuntu, yafumaa miririkano mivi, uhanguti,

22 wiivi, wuulaishi, kuyeenda na muki wa muuntu, kukwaata matu, kubweeyya uvi, ukwaata, kuyeenda ja kuri, kivina, kutukira, kwiivaa kipeembe na ukookooyo.

23 Uvi woosi uhu ni mutimii ufumaa na noo ubweeyya muuntu ave na njeo.”

*Kuruma kwa Maáma si ^Ari Mnyahúudi
(Matáayo 15:21-28)*

24 Hara, maa Yésu akakwaata njira, akadoma furu isi ja Tiíro na Sidóoni. ^Akafike, akiingira nyumba imwi na si asaakaa muuntu baa umwi ataange kooni amwaari tuku, maa kaa, vyasiindikana kwiivisa.

25-26 Kujaa kwatiite muuntu muki umwi Mu-giriki fuma isi ya Síria Foiníike, ajaa na kahinja kaachwe ^kari na mirimu mivi. ^Akateere Yésu

amwaari, akafweenga fúuru kúri Yéesu, akachwaama mbere yaachwe, maa akamuloomba Yéesu akaseyye kahíinja kaachwe mirimú mivi.

²⁷ Maa Yéesu akamuyera úra maáma, “Reka ta nivaambirirye Vayahúudi viivaani. Si vyabooha kútoola chóorya cha vasinga na ujiheere kúri tuku.”

²⁸ Úra maáma akasea, “Ni kimáári ulúusire, maa kaa, baa kúri iruungwii ra méesa, jaríjaa mang’enyeng’enye ya chóorya cha vasinga.”

²⁹ Maa Yéesu akamúsea, “Sa viintu wuúyirye vyabooha, doma na kaayii, murimú mavi wamufúmire muhíinja waako.”

³⁰ ^Akafike kaayii kwaachwe, akakashaana kahíinja kaachwe kahúmulukire kitáandii, murimú mavi wafúmire.

Yéesu Yoomuhorya Kimatu

³¹ Aho, Yéesu akiinuka fuma isi ya Tíiro akakawaata na kati na kati ya Sidóoni, maa akadoma na isi ya Dekapóoli* fúuru iriva ra Galiláaya.

³² Kimatu umwi si ^adáhaa lúusika neeja akareetwa ni vaantu, maa vakamuloomba Yéesu amavikire mikono sa ahole.

³³ Yéesu akamutwaala na ivarwii úra kimatu kuli na vaantu. Akamavikira maamba jaachwe matwii, akachwíra mati mamaambii, maa akamúsaasya lurimi.

³⁴ Akalaanga kurumwii, maa akakeeha ni usungu akamúsea, “Efáata!” noo kúsea, “Yúurika.”

³⁵ Hahara matu yaachwe yakayúurika na lurimi lwaachwe lukachunguluka, akaanda lúusika neeja.

* **7:31 Dekapóoli:** Ni isáare ra Kigiriki, noo kúsea *míji ikimi*. Na vaantu ^viikaláa isi ya Dekapóoli si vajáa Vayahúudi tuku.

³⁶ Yéesu akavakaan'ya vaantu vara ^vajáa hara akavasea, "Si m̄yal̄use masáare aya k̄ri m̄unt̄ baa ɯmwi vii tuk̄." Maa kaa, ja ^vyeene avakaan'yáa kul̄usa, noo ^vyeene valookyáa kwaarya ayo masáare.

³⁷ Vaantu vakatul̄vala mun̄mun̄ voosea, "Vi-int̄ vyoosi ^at̄mamire vyabooha maat̄k̄ vii! Baa vimatu abwéeyiiry vandooteera na vimumu vandool̄usika."

8

Yéesu Yoovariisha Vaantu Mayana Yani (Matáayo 15:32-39)

¹ Sik̄ jijira, Yéesu ajáa na mpuka nk̄ul̄ ya vaantu. Sa viint̄ vajáa vasiina chóorya, Yéesu akavaanirira vapooji vaachwe akavasea,

² "Arumi, noovoonera mbavariri ava vaantu, vīkyiire na niini aha sik̄ itat̄ na vasiina chóorya tuk̄.

³ Kooni navarékiire vadome na njala na kaayii, yirika vari ni njala njirii sa vamwi vafumiré kul̄i."

⁴ Vapooji vaachwe vakam̄sea, "Hai t̄ri fuma chóorya cho viikutya vaantu voosi ava aha nyikii?"

⁵ Yéesu akavuurya, "Mikáate ingai mwatiite?" Novo vakasea, "Mufungati."

⁶ Akavalairirya vaantu viikale isi. Akatoola ira mikáate mufungati, akam̄d̄mba Mul̄unḡ, akabend̄labend̄la, sa vavagavire vaantu. Novo vapooji vakabweyya jeyyo.

⁷ Na kei vajáa vat̄ite fisoompa fingai vii. Akafitalarya, maa akavalairirya vapooji vaachwe vavaheere vaantu.

⁸ Vaant_u vaarya, vakiikuta. ^Vakahum_ule, vaka-toorera mabéendu ya mikáate ^ichíh_uire, vakame-my_u vikápu mufungati.

⁹ Vaant_u ^vaarya ni ja mayana yani (4,000) vajáa. Hara, maa akasuukya.

¹⁰ Akaambuka mashúwa hamwi na vapooji vaachwe, maa vakafirira fúuru isi ya Dalumanúuta.

*Mafarisáayo Voosaaka Valairwe Isháara
(Matáayo 12:38-42; 16:1-4)*

¹¹ Mafarisáayo vakúja, maa vakaanda kwiiruta ne ndihi, voosaaka isháara fuma kurumwii sa vamútee.

¹² Yéesu ^akateere masáare yaavo, akakeeha na usúungu, maa akavasea, “Sa che mbyaala ihi yooloomba isháara? Kimaari noovawyíra, mbyaala ihi si ndiri kiiheera isháara tuku.”

¹³ ^Akavareke, akaambuka mashúwa, maa akakwaata njira fúuru nyambuko ya iriva.

*Usasi wa Mutemi Heróode na Mafarisáayo
(Matáayo 16:5-12)*

¹⁴ Vapooji vajáa varímiirye sumula mikáate, na hara mashúwii, vajáa vatíite mukáate umudu vii.

¹⁵ Yéesu akavaluma kutu yoovasea, “Malaange neeja, munehe usasi wa Mafarisáayo na wa Heróode.”

¹⁶ Vapooji vaachwe vakaanda kiiwyíra vooveene voosea, “Alúusire jei sa viintu tusiina mikáate.”

¹⁷ Yéesu akataanga kulúusika kwaavo, maa akavuurya, “Sa che mookiiruta ndihi sa viintu musiina mikáate? Eri, mukaari si munataanga no vyoona tuku wuu? Sa che mwafafya mitima jei?

18 Amwí mwatíte miiso, si mookoona viintu ^noovariyula tuku wuu? Na matu mwatíte, si mooteera viintu ^noovariyula tuku wuu? Si moodaha kumbukira baa kimudu vii tuku wuu?

19 Mpiindi ^mbéndwírembendwíre ira mikáate isaano nkavaheera vaantu mayana yasaano (5,000), ni vikápu yangai mwamemya ya mabéendu ya mikáate?” Maa vakuuyirya, “Ikimi na viviri.”

20 “Ha mpiindi ^nkabendulebendule mikáate mufungati, maa nkavaheera vaantu mayana yani (4,000), mwatoorera vikápu vingai vya mabéendu ya mikáate?” Vakasea, “Mufungati.”

21 Maa akavuurya, “Mukaari vii si mootaanga tuku viintu ^noovariyula wuu?”

Yéesu Yoomuhorya Mühoku uko Besáida

22 Maa reeru, Yéesu na vapooji vaachwe vakafika ituri ra Besáida. Vaantu vamwi vakareeta mühoku umwi, maa vakamuloomba Yéesu amusaasye.

23 Yéesu akamukwaata mukono, maa akamutwaala na ivarwii ra ituri. Akamuchwira mati miiswii, akamuvikira mikono, maa akamuurya, “Kooná wiise kiintu chochoosi wuu?”

24 Ura mühoku akalaanga, maa akamusea, “Nookoona vaantu, maa kaa, vari ja miti ^yooyeenda.”

25 Kei Yéesu akamuvikira mikono miiswii, ne akatuurya miiso, maa akoona kira kiintu neeja.

26 Hara, maa Yéesu akamusea, “Doma na kaayii na kaja utwéeraa na iturii tuku.”

Peéterí Yoomutaanga Yéesu ni Masía (Matáayo 16:13-20; Lúka 9:18-21)

27 Aho, Yéesu na vapooji vaachwe vakiinuka, maa vakadoma fúuru maturi ya Kaisaríá Filípi. Mpiindi ^vajáa njirii, Yéesu akavuurya, “Eri, vaantu vaséaa niini ndiri ani?”

28 Maa vakamúsea, “Vamwi vaséaa weewe uri Yooháani Mubatisáaji, na viingi vaséaa uri Elía, muláli na mutwe wa Ijüva, baa kei viingi vaséaa uri umwi wa valáli na mutwe va Ijüva.”

29 Maa akavuurya, “Ha nyuunyu, mwiiséaa niini ndiri ani?” Peéterí akuuyirya, yoosea, “Weewe noo Masía.”

30 Yéesu akavakaan’ya yoosea, “Kari mumuwyíraa muuntu baa umwi masáare aya tuku.”

*Yéesu Yoolúúsikira Inkwya Yaachwe
(Matáayo 16:21-28; Lúka 9:22-27)*

31 Yéesu akaanda vavariyurira vapooji vaachwe, yoosea, “Mwaana wa Muuntu, ni mpaka aturikiriwe munumuntu, baa kei siitwa ari ni vawosi, vakúulu va veeneisi va Ijüva na vakiindya va Miiro, na kuulawa ari. Na siku ya katatu fufulwa ari.”

32 Avawyiiráa masáare aya kiweerwii, baa vavisa tuku. Peéterí akamusumula na ivarwii, maa akaanda mubaamirirya areke lúusa masáare ayo.

33 Yéesu akiilorera akavalaanga vapooji vaachwe, maa akamwaamirirya Peéterí, yoosea, “Irimu, isunke mbere yaani, si wookiiririkana masáare ya Mulungu tuku, wookiiririkana ya vaantu.”

Kooni Woosaaka Mutuuba Yéesu

34 Akavaanirira vapooji vaachwe na ira mpuka ya vaantu akavasea, “Kooni muuntu yoyoosi

yoosaaka aantuube, ni mpaka iisiite yeemweene, avaale musaláaba waachwe, aantuube.

³⁵ Sa muuntú yoyoosi ^yoosaaka lamurirya nkaasú yaachwe, kítaaha ari, maa kaa, yoyoosi ura ^yookítaaha nkaasú yaachwe sa niini na Masáare Maaja, uwo kílaturirya ari.

³⁶ Kwatiite kunáálo che muuntú kuturya weeru yoosi no kítaaha nkaasú yaachwe?

³⁷ Baku ni kintú che muuntú ari toola sa nkaasú yaachwe?

³⁸ Kooni muuntú yoyoosi aanyóniire soni niini na masáare yaani mbere ja íhi mbyaala mbi ya vaantu ^vayéendaa na vaki va vaantu, Mwaana wa Muuntú ne moonera ari soni, mpíndi ^akuújire na nkongojima ya Taáta na mirimú miija.”

9

¹ Maa Yéesu akavasea jei, “Kimaari noovawyiira, vamwaari viingi ^viímire aha, baa si vanaakwya, kuuyona vari Utemi wa Mulungu wuújire na ngururu.”

*Yéesu Yoovalanduka Buuwo
(Matáayo 17:1-13; Lúka 9:28-36)*

² Sikú musasatu ^jikalooke, Yéesu akavasumula vala Peéterí, Yaakúupu na Yooháani fúuru ncholwii ya lulu kijiraawii. Uko, Yéesu akavalanduka buuwo mbere yaavo.

³ Ingo jaachwe jikava njeru chwee, jindoolavalava, kusiina mufuli baa umwi vii aha weerwii, ^ari daha fula jeere jeyyo tukú.

⁴ Aho, Músa na Elía vakavafamira, vakaanda lusika ne.

⁵ Peéterí ^akoone jeyyo, maa akamúsea Yéesu, “Mukiindya, vyabooha viintu ^turi aha, haaha tujenge vivaanda vitatu, kimwi chaako, kimwi cha Músa na kimwi cha Elía.”

⁶ Peéterí alúusa jeyyo, sa viintu yeeye na viivaachwe voofáa munumunú, akasiindwa taanga cho lúusa.

⁷ Hara, maa ichu rikafumira, rikavawikira na sawúti ikafuma aho ichwii yoosea, “Uhu ni Mwaana waani ^namweenda, mteereri yeeye.”

⁸ Hahara, vapooji vakalaanga kunu na kunu, baa si vamoona munutu tuku, vakamoona Yéesu yeemweene vii.

⁹ Na mpindi ^vagiritáa fuma luulwii, Yéesu akavakaan’ya akavasea, “Kari mulúusaa aya masáare ^mwine tuku, furu haantu Mwaana wa Munutu ^akafúfwirwe fuma inkwyii.”

¹⁰ Vakarikwaatya iro isáare, kunu vookiiyurya vooveene, “Kufufuka fuma inkwyii noo kiintu che?”

¹¹ Hara, maa vakamuurya Yéesu, “Amwi vakiindya va Miiro vaséaa, ni mpaka Elía uje ta?”[☆]

¹² Maa akavasea, “Ni kimáari, Elía kúja ari ta ji iimye neeja kira kiintu. Sa che kei Masáare ^Yari Mpeho yalúusa, ni mpaka Mwaana wa Munutu aturikiriwe munumunú, baa kei achwiwe mati?”

¹³ Ni kimaari kaa noovawyira, Elía[☆] uja, novo vakamuturikirya na heno ja ^veene veenda, ja ^veene Masáare ^Yari Mpeho yalúusa.”

[☆] **9:11** Laanga Maláaki 4:5-6. [☆] **9:13** Laanga Matáayo 11:13-14; 17:10-13; Maáriki 1:2-4.

Yéesu Yoomuhorya Mutavana Ari na Murimu Mavi

(Matáayo 17:14-21; Lúka 9:37-43)

¹⁴ Yéesu na vara vapooji vaachwe vatatu vakakiime lulu, vakavashaana vara vapooji viingi viijiringirwe ni mpuka ya vaantu, na vamwi va vakiindya va Miiro, vookiiruta ndihi novo.

¹⁵ Vara vaantu vakamoone Yéesu, vakahwaalala maatu vii, maa vakamukibirira, vakiita muluumbya.

¹⁶ Yéesu akavuurya, “Ni che mookiirutira ndihi novo?”

¹⁷ Maa mwí wa ira mpuka akuuyirya, yoosea, “Mukiindya, naréetire mutavana waani, atite murimu mavi umudungyaa mulomo asiindwe lusika.

¹⁸ Kira uri kiinuka wamaváyyaa isi, maa indootuumpa ifulo no sha mayeo, kei indoofafa bu. Haaha navalóombire vapooji vaako vamuseyye uwo murimu mavi, maa kaa, vasindirwe.”

¹⁹ Yéesu akateere jeyyo, maa akavasea, “Aka! Ihi mbyaala si irúmaa, niikale na nyuunyu mpaka naadi? Na nivayimirirye mpaka naadi? Hooni mareeti na aha.”

²⁰ Maa vakamutwaala na kuri Yéesu. Murimu mavi ukamoone Yéesu vii, ukamukwaatya ura mutavana kiinkwiisha, akawya na isi. Akaanda kwiwalaarya kana yootuumpa ifulo.

²¹ Maa Yéesu akamuurya taata waala uwo mutavana, “Masáare aya yamwaanda keende naadi?” Akasea, “Keende udúúdi waachwe.

22 Na ^kari foo uhu murimu mavi wamuváyáa mootwii na luujii sa umuulae. Haaha kooni uri daha, toolomba utoonere mbavariri, utwaambirirye.”

23 Maa Yéesu akamusea, “Ati kooni ndiri daha? Viintu vyoosi kwaani vyadáhikaa kwa ura ^mweene ari kuunduma.”

24 Maa taata waala ura mutavana akalusa na ngururu, yoosea, “Narúmire, nyambirirya ndahe seyya miiririkano yo díra kukuruma.”

25 Yéesu ^akoone ira mpuka ya vaantu yookula, akuyamirirya ura murimu mavi, yoosea, “We murimu mavi kimumu na kimatu. Nakuséire ufume baa kei kusiina luu mwíngira uhu mutavana tuka.”

26 Aho, ura murimu mavi ukatula isóso, ukamusukasuka na ngururu ura mutavana, ukamurekera, maa akava ja akwíire. Baa vaantu viingi vakasea, “Amwi akwíire!”

27 Maa kaa, Yéesu akamukwaata mukono, akamwiinula, ne akiinuka.

28 Yéesu na vapooji vaachwe vakiingira na nyumbii, maa vakaanda muurya Yéesu kunu vari vooveene, “Sa che suusu tasiindirwe museyya murimu mavi?”

29 Maa akavasea, “Murimu mavi ^uri jeyyo, si uséyyiwaa jei vii tuka, ni mpaka mulusike na Ijva.”

Yéesu Yoolusikira kei Inkwya na Ufufúko Waachwe

(Matáayo 17:22-23; Lúka 9:43b-45)

30 Hara, maa Yéesu na vapooji vakiinuka, vakakwaatira na isi ya Galiláaya. Maa kaa, Yéesu si

asaakáa muuntu baa umwi ataange haantu ^vari tuku,

³¹ sa asaakáa ave na vapooji vaachwe, indoovavariyurira masáare ayo. Akavavariyurira, yoovasea, “Mwaana wa Muuntu, viikwa ari mikonwii ya vaantu, novo kumuulaa vari, na siku ya katatu, fufulwa ari.”

³² Maa kaa, vapooji vaachwe, si vataangáa ^cheene aluusikáa tuku, kei voofáa kumuurya.

Ani ni Mukúúlu

(Matáayo 18:1-5; Lúka 9:46-48)

³³ Maa reeru, vakafika isi ya Kaperenáumu. Vakiingira na nyuumbii, maa Yéesu akavuurya, “Che mwaakiirutira ndihi kura njirii?”

³⁴ Maa voovo vakakirinya sawu, baa kuuyirya tuku, sa vajáa vatáangire kuntu ^viirutiráa ndihi kura njirii, ni ani noo mukúúlu.

³⁵ Yéesu akiikala, akavakemera vapooji vaachwe ikimi na vaviri, maa akavasea, “Muuntu ^yoosaaka ave mukúúlu, yoosaakwa iihetye nyuma, na avatamamire viivaachwe voosi.”

³⁶ Aho, akamureeta musinga muduudi, akamwiimya kati na kati yaavo, akamwiinula yoomuviika kipeembii, maa akavasea,

³⁷ “Muuntu ^ari mteengya musinga ja uhú sa irina raani, kuva ari aantéengiirye niini. Na ura ^mweene ari kunteengya niini, si ari kuva aantéengiirye vii tuku, kei kuva ari amutéengiirye Mulungu, na yeeye aantama.”

Kutumia Irina ra Yéesu

(Lúka 9:49-50)

38 Maa Yooháani akamúsea, “Mukiindya, tamwííne múuntu yookibirya mirimú miví kwa irina raako, maa tukamúkaan’ya sa viintú sí ari hamwí na suusu.”

39 Maa kaa, Yéesu akavasea, “Kari mómúkáan’yaa tukú. Sa kusiina múuntu áatúmamaa myuujíisa kwa irina raani, kei aanvarinduke chaangú alúuse úvi kari níini tukú.

40 Sa sí áari múvi wiitú, ní hamwí ari na suusu.

41 Kimaari noovawýíira, múuntu áari vaheera baa ndúvo ya maaji yo nywa víi sa nyuunyu ní vaantú va Kirisitú, kíkomi sí ari sova kúnáálo yaachwe tukú.”

*Kuvahaanda Vĩngĩ Vabweeyye Ũvi
(Matáayo 18:6-9; Lúka 17:1-2)*

42 Kei akavasea, “Kooni múuntu amuháandire úmwí wa ava vadúúdi ávaanduma atúmame úvi, ní pwee yaachwe achúungirwe lwaala nkiingwíi, maa afweitirwe mayiyíi.

43 Na kooni iyaanja raako rakuháandire útúmame úvi, riteme ridúmuke. Ní pwee kíingira na nkaaswíi úri na iyaanja rimwí, kulookya kudoma na mootwíi wa Jehénamu úra sí úrímaa, úri na mayaanja yoosi. [

44 Ũko noo kúuntú ng’onyu sí ájikwíjaa na mooto sí úrímaa.]

45 Kei, kooni ijeo raako rakuháandire útúmame úvi, riteme ridúmuke. Ní pwee kíingira na nkaaswíi úri na ijeo rimwí, kulookya kufweitirwa na mootwíi wa Jehénamu úri na majeo yavírí. [

46 Ũko noo kúuntú ng’onyu sí ájikwíjaa na mooto sí úrímaa.]

47 Na kooni riiso raako rakuháandire utumame uvi, rinonkole. Ni pwee kungira Utemii wa Mulungu uri na ipoócho, kulookya kufweitiirwa na mootwii wa Jehénamu uri na miiso yoosi.

48 Uko,
‘noo kuantu ng’onyu si ^jikwíjaa,
na mooto si ^urímaa.’[☆]

49 Voosi talariwa muri ni mooto ja ^vyeene mpóryo jitálariwaa ni sangása.*

50 Sangása yaboocha, maa kaa, kooni yasúukire che iri vikirwa de ive mwerere kei? Mave na sangása isi yaanyu. Mwiikale mwiikalo muja, kira muuntu na mwiiwaachwe.”

10

Yéesu Yoovariyula Kwiisiita

(Matáayo 19:1-12; Lúka 16:18)

1 Hara, maa Yéesu na vapooji vaachwe vakakwaata njira fuma Kaperenáumu furu isi ya Yudéea, vakafirira na ufumo wa mwaasu nyambuko ya luji lwa Yorodáani, mpuka nkulu ya vaantu ikamutuuba, maa akaanda vavariyurira Masáare ^Yari Mpeho ja ^vyeene iijavira.

2 Aho, vamwi va Mafarisáayo vakuja voosaaka mayera Yéesu, maa vakaanda muurya, “Eri, Miiro yaruma muuntu kumureka muki waachwe wuu?”

3 Maa Yéesu akavuurya, “Músa jooli ajáa avalairirya?”

☆ 9:48 Laanga Isáaya 66:24. * 9:49 *jitálariwaa ni sangása*: Kwa Vayahúdi sangása ijáa ni kiintu ^chavikirwaa kira chóorya. Voovo vavikiraa sangása baa mpórywii ^ng’eene vatooláa kwa Mulungu. Kei, varumaa mpóryo jatálariwaa ni sangása. Laanga Valáawi 2:13.

4 Novo vakamusea, “Músa aruma muuntu mulume amwaandikire muki waachwe taláka, amusiite.”☆

5 Yéesu akavasea, “Músa avaandikira ulairiri uwo sa ufafu wa mitima yaanyu.

6 Maa kaa, keende ncholo yo kumbwa kwa weeru, ‘Mulungu ajáa avumba muuntu mulume na muuntu muki.’☆

7 Sa jei, muuntu mulume avarékaa vala íyo na taáta waavo, akava kiintu kimwi na muki waachwe,

8 novo vaviri kuva vari maviri umwi.’☆ Jeyyo si vari kuva vaviri tuku, ni maviri umwi.

9 Sa jeyyo, ^cheene akiluman’ya Mulungu, muuntu si ari nanukula tuku.”

10 Na mpindi kiduudi, vakuingira kei na nyuumbii, maa vapooji vaachwe vakamuurya rira isáare.

11 Maa akavasea, “Muuntu yoyoosi ^ari musiita muki waachwe, maa aloole muki wiingi, kuva ari yooyeenda na muki wa muuntu.

12 Na muki ^ari musiita mulume waachwe, maa aloolwe ni mulume wiingi kuva ari yooyeenda na mulume wa muuntu.”

Yéesu Yoovatalarya Vasinga

(Matáayo 19:13-15; Lúka 18:15-17)

13 Aho, vaantu vakaanda muretera vasinga vaduudi sa avatalarye. Maa kaa, vapooji vaachwe vakavaamirirya.

14 Yéesu ^akoone jeyyo, akakalala, maa akavasea, “Reki kuvakitira vasinga vaduudi, reki

☆ 10:4 Laanga Nkumbukira ya Miiró 24:1-4.

☆ 10:6 Laanga

Ncholo 1:27. ☆ 10:8 Laanga Ncholo 2:24.

vuuje, sa Utemi wa Mulungu ni sa vaantu ^vari ja vasinga.

15 Kimaari noovawyiira, muuntu ^ari diira marekera Mulungu amulongorire ja musinga muduudi, si ari kingira vii kaa tuku, Utemi wa Mulungu.”

16 Hara, maa akavakwaatirira, akavavikira mikono, kunu yoovatalarya.

*Kuheewa Utemi wa Mulungu
(Matáyo 19:16-30; Lúka 18:18-30)*

17 Yéesu akakwaata njira, mpiindi ^ajaa njirii, muuntu umwi akamukibirira, akachwaama mbere yaachwe, maa akamuurya, “Mukiindya muja! Che ndiri bweyya sa mpokere nkaasu ya siku ^jisiina uhero?”

18 Yéesu akamusea, “Sa che wookumyanirira muja? Kusiina muja tuku, muja ni Mulungu yeemweene vii.

19 Wamányire ndairiri jaachwe wuu? Kari wuulaa tuku, kari uyéendaa na muki wa muuntu tuku, kari wiivaa tuku, kulongowererya muuntu tuku, kwiiva kwa ukwaata tuku, baa kei uvanyemye vala íyo na taáta waanyu.”☆

20 Maa akamusea, “Mukiindya, aya yoosi nayakwaatya keende usinga waani.”

21 Yéesu akamulaanga, akamweenda, maa akamusea, “Usiina kintu kimwi vii. Tamanya ukavae iyoombe máari jaako joosi vuu, na mpía ^ng’eene uri turya uvaheere vakiva, aho kuva uri na máari ya kikomi ya mberii kurumwii, maa de wuuntuube.”

☆ 10:19 Laanga Ufumo 20:12-16; Nkumbukira ya Miiro 5:16-20.

22 ^Akateere jeyyo, akiirya mutima, maa akalooka, sa ni musúngaati maatuku vii ajáa.

23 Yéesu akalaanga kunu na kunu, maa akavasea vapooji vaachwe, “Kuva viri vyafafa maatuku vii, kwa vasúngaati kisingira Utemii wa Muluungu.”

24 Hara, maa vapooji vakatuluvale sa yara masáare yaachwe, maa kaa, Yéesu akavasea, “Vanavaani, kwisingira na Utemii wa Muluungu kuva viri vyafafa maatuku vii.

25 Ni vyaangu ngamia kutweera na ihengerii ra sinkeni, kulookya musúngaati kisingira na Utemii wa Muluungu.”

26 Vapooji vaachwe vakatuluvalevaluvale kunu vookiiryura, “Ni ani de ari daha lamuririwa?”

27 Yéesu akavatuurirya miiso, maa akavasea, “Kwa vaantu si vidáhiaka tuku. Maa kaa, kwa Muluungu si viri jeyyo tuku. Sa viintu vyoosi vyadáhiaka kwa Muluungu.”

28 Peéteru akaanda musea, “Laanga! Suusu tareka kira kiintu tukakutuuba.”

29 Yéesu akavasea, “Kimaari noovawyyira, kira muantu areka nyumba, vanduu vaachwe, maruumbu yaachwe, vaanaavo, taáta na íyo, au baa na vasinga na mawunda sa niini na sa Masáare Maaja,

30 hokera ari mara igana rimwi (100) kulookya mpiindi iji, nyumba, vanduu, vaanaavo, maruumbu, vasinga, mawunda au baa na uturikiri, na kei weeru yookujja, hokera ari nkaasu ya siku jisiina uhoro.

31 Maa kaa, vara va ncholo veera vari mukirii, na vara va mukirii kuva vari va ncholo.”

Yéesu Yooluusa Inkwya na Ufufúko Waachwe lwa Katatu

(Matáayo 20:17-19; Lúka 18:31-34)

³² Mpiindi ^vajáa njirii voodoma na Yerusaléemu, Yéesu ajáa avalóngoriire vapooji vaachwe, novo vajáa vakwáatirwe ni woowa, na vaantu vara ^vamutuubáa, voofáa. Yéesu akavasmula kei vapooji vaachwe ikimi na vaviri na ivarwii, maa akavawyiira yara ^yari mufumira.

³³ “Teereri! Haaha ni doma tiise na Yerusaléemu, uko, Mwaana wa Muntu viikwa ari mikonwii ya vakúlu va veeneisi va Ijva na vakiindya va Mi-iro, novo lusa vari irya akwe na maviika vari mikonwii ya vaantu si ^vari Vayahúudi.

³⁴ Novo mhenchula vari, mchwira vari mati noo mvaa na mijeléedi na mulaa vari, maa kaa, siku ya katatu fufulwa ari.”

Yaakúupu na Yooháani Vooloomba Ukuúlu

(Matáayo 20:20-28)

³⁵ Hara, Yaakúupu na Yooháani vala sha Sebedáayo, vakiita kuri Yéesu, maa vakamusea, “Mukiindya! Toosaaka ututumamire kintu chochoosi ^turi loomba.”

³⁶ Maa Yéesu akavuurya, “Che moosaaka nivatumamire?”

³⁷ Maa vakamusea, “Mpiindi ^uri kuva mutemi wa vaantu voosi, tooloomba twiikale umwi mukono waako wa kulume, na wiingi mukono waako wa kumoso nkongojimii kwaako.”

³⁸ Maa Yéesu akavasea, “Si mootaanga ^cheene mooloomba tuku. De daha muri kunyweera ndavo ya uturikiri ^ng’eene ndiri nyweera au kubatisiwa ubatiso ^mweene ndiri batisiwa wuu?”

39 Maa vakamusea, “Daha turi.” Yéesu akavasea, “Nduvo ^ng’eene ndiri kinyweera, kimaari kinyweera muri, baa na ubatíiso ^mweene ndiri batisiwa, batisiwa muri.

40 Maa kaa, ani ari kiikala mukono waani wa kulume au wa kumooso, si murimo waani kuvahaera tuku, sa nkalo ijo, heewa vari ^veene viimiriwa neeja ni Mulungu.”

41 Vara vapooji vingi ikimi ^vakateere jeyyo, maa vakavakalarira vala Yaakúupu na Yooháni.

42 Hara, maa Yéesu akavaanirira vapooji vaachwe voosi, akavasea, “Mumányire, vatemi va vaantu si ^vari Vayahúudi valáiraa vatiite wiimiriri mweeri ya vaantu na ngururu, na vakúulu vaavo, valáiraa vatiite wiimiriri mweeri yaavo.

43 Kuri nyuunyú si noosaaka ive jeyyo tuku. Kiri vyoova jeyyo, ura ^yoosaaka ave mukúulu waanyu, ni mpaka ave mutamami waanyu.

44 Na muuntu yoyoosi ^yoosaaka kuva wa ncholo, ni mpaka ave mutamwa wa voosi.

45 Sa baa Mwaana wa Muuntu, si uja jo tamamirwa tuku. Kiri vyoova jeyyo, uja sa ji avatamamire vaantu, kei atole nkaasu yaachwe kuva ununuuli sa vaantu ^vari foo.”

*Muhoku Batimáayo Yoohoriwa ni Yéesu
(Matáayo 20:29-34; Lúka 18:35-43)*

46 Aho, vakafika múuji wa Yerúko. Mpiindi Yéesu, vapooji vaachwe na ira mpuka nkulu ya vaantu ^valookáa múujii, vakamushaana muhoku ^asewáa Batimáayo. Yeeye ni sha Timáayo ajáa. Na ajáa íkyire mbarimbari ya njira yooloomba.

47 ^Akateere Yéesu wa Nasaréeti yoolooka na aho, akaanda tula isóso yoosea, “Ee Sha Daúdi, naanga na riiso ra wuuja!”

48 Vaantu ^vari foo vakamwaamirirya sa akirinye. Maa kaa, yeeye akadoomererya tulatula isóso, yoosea, “Ee Sha Daúdi, naanga na riiso ra wuuja Aai!”

49 Yéesu akiima, maa akavasea, “Hooni mwaaniriri.” Vakamwaanirira, voosea, “Hooni ifafirirye, wiiheere mutima, yookwaanirira.”

50 Akafweita lweénda lwaachwe na ivarwii, akafirira, maa akadoma na kuri Yéesu.

51 Yéesu akamuurya, “Che woosaaka nikubweeyiirye?” Maa akasea, “Mukiindya, noosaaka noone.”

52 Yéesu akamusea, “Tamanya, kuruma kwaako noo kwakuhóniirye.” Hahara, akoona, maa akamutuuba Yéesu na ira njira ^adomáa.

11

Yéesu Yooteengiwa Yerusaléemu na Siriri

(Matáayo 21:1-11; Lúka 19:28-40; Yooháani 12:12-19)

¹ Yéesu na vapooji vaachwe ^vakasengerere fika Yerusaléemu, vakafika maturii ya Besifáage na Besanía, Luulwii lwa Miseitúuni. Hara, maa Yéesu akavatuma vapooji vaachwe vaviri, ² akavasea, “Tamanyi furu ituri ^riri aho mbere yaanyu, na kati ^mookingira vii, koona muri mwaana wa ndákwi si ^anavereka muuntu, achúungirwe. Muchunguli, maa mamareete na aha.

3 Kaani muuntu avuúriirye, ‘Sa che moochungula mwaana wa ndákwi?’ mukamusea, ‘Mweenevy-oosi yoomusaaka, muhindula ari haaha vii.’”☆

4 Hara, maa vakadoma vakamushaana mwaana wa ndákwi achúungirwe mbarimbari ya njira, mutiryaangwii. Mpíindi ^vamuchunguláa,

5 vaantu ^veene vajáa viímire aho, vakavuurya, “Sa che moomuchungula mwaana wa ndákwi?”

6 Maa vakuuyirya ja ^vyeene Yéesu ajáa avaséire. Vara vaantu, maa vakavarekera vamusumule.

7 Vakamutwaarira Yéesu uwo mwaana wa ndákwi, vakaala ingo jaavo moongwii, maa Yéesu akaambuka.

8 Vaantu ^vari foo vakaala ingo jaavo njirii na vaangi vakaala mataampi ya miti ^vawúnire mawundii, voomunyemya Yéesu.

9 Vaantu vara ^vatuubáa na vara ^vajáa valóngwiire, vaváa siriri, voosea, “Adumbwe Mweenevyoosi!

Atalariwa yeeye ^yookuujja kwa irina ra Ijéva.

10 Watalariwa utemi ^wookuujja ja wa taáta wiitu Daúdi.

Kudumbwe kurumu mweerimweeri.”☆

11 Yéesu akiingira na Yerusaléemu, akawoloka furi Kaayii Njija ya Ijéva, maa akiita lorera kira kiintu. Maa kaa, sa viintu kujáa kwaándire kwiira, akadoma na Besanía hamwi na vapooji vaachwe ikimi na vaviri.

*Yéesu Yoojuma Msaambu
(Matáayo 21:18-22)*

¹² Lomutóondo yaachwe mpíindi ^valookáa fuma Besanía, Yéesu akava aávirwe ni njala.

¹³ Maa akoona msaambu wa deedadeeda, akiita laangira kooni ari turya saambu. ^Akafike, si oona saambu baa imwi vii tuku, akashaana masambi vii, sa si jijáa mpíindi ja saambu tuku.

¹⁴ Hara, maa akusea ura msaambu, “Kwaandira isiku muuntu yoyoosi si ^akariire saambu yaako vii kaa tuku!” Na vapooji vaachwe vateeráa ayo masáare.

Yéesu Kaayii Njija ya Ijva

(Matáayo 21:12-17; Lúka 19:45-48; Yooháani 2:12-22)

¹⁵ Vakafika Yerusaléemu. Yéesu akiingira Kaayii Njija, akaanda vakibirya vaantu ^veene vaváa iyoombe no wula uko waámii. Akakundula méesa ja vaantu ^vawulanáa mpía na akakundula machuumbi ya vaantu ^vaváa iyoombe njiva. ¹⁶ Kei, avakaan'yáa vaantu kusiina kukwaatira baa na heehi ya waama wa Kaaya Njija na viintu vyo vaa iyoombe tuku.

¹⁷ Uvariylui waachwe akavasea, “Eri, Masáare ^Yari Mpeho si yalusa yoosea,

‘Nyuumba yaani kaanirirwa iri nyuumba yo muloomba Mulungu sa vaantu va isi joosi tuku wuu?’[☆]

Maa kaa, nyuunyu mwiiválandwiire ikava ‘mpaanga ya viivi’?[☆]”

¹⁸ Vakúulu va veeneisi va Ijva na vakiindya va Miiro, vajáa vateera ^meene Yéesu ajáa alúsire.

☆ 11:17 Laanga Isáaya 56:7. ☆ 11:17 Laanga Yeremía 7:11.

Maa vakaanda saakira nkalo yo m̃uulaa. Va-moofáa, sa vaantu ^vatulavariwáa ni uvariyuli waachwe, na vara ^vayeendáa masáare yaachwe, vavijáa foo.

¹⁹ ^Ikafike niwulo, Yéesu na vapooji vakafuma Yerusaléemu vakadoma na Besanía.

*M̃saambu Wook̃ma
(Matáyo 21:18-22)*

²⁰ Lomutóondo namutóondo mpiindi ^valookáa na hara, vakoona ura m̃saambu washáawukire fuma miririi.

²¹ Peéteru akukumbukira ura m̃saambu, maa akamusea Yéesu, “Mukiindya! Laanga ura m̃saambu ^waari wuujumiré, washáawukire!”

²² Maa Yéesu akavasea, “Murumi M̃luungu.

²³ Kimaari noovawyiira, kooni m̃untu aséire lulu lu lwisunke, lukafweitirwe irivii, na yeeye asiina kivundu mutimii waachwe, kimaari kaa M̃luungu mutumamira ari masáare ayo.

²⁴ Sa jeyyo, ni kuvawyiira niise, isáare roroosi ^muri loomba mpiindi ^moomuloomba M̃luungu, haaha murume mwaripátire isáare iro mitimii yaanyu, noro kuva riri raanyu.

²⁵ Mpiindi ^muri kiima sa m̃muloombe M̃luungu, kooni uri na kiintu mutimii kwa m̃untu wiingi, musei uwo m̃untu, ‘Uvi waako wasírire,’ sa Taáta waanyu wa kurumwii, avasee baa nyuuny, ‘Uvi waanyu wasírire.’ [

²⁶ Maa kaa, kooni si moovasea viivaanyu, ‘Uvi wasírire,’ baa Taáta waanyu wa kurumwii si ari sea, ‘Uvi waanyu wasírire tuku.’”]

*Yéesu Yoofoorimwa Lwiviro Lwaachwe
(Matáayo 21:23-27; Lúka 20:1-8)*

²⁷ Kei vakafika Yerusaléemu. Mpiindi Yéesu ^ayeendayeendáa waámii wa Kaaya Njija, vakúúlu va veeneisi va Ijüva, vakiindya va Miirona na vawosi vaküüja na küri Yéesu,

²⁸ maa vakamuurya, “Ni kwa wiimiriri urikwi wootumama aya masáare? Ni ani akuheera wiimiriri ühü?”

²⁹ Maa akavasea, “Kuvuurya ndiri kintu kimwi. Kooni muúyiirye, naani vawyüira ndiri ni kwa wiimiriri urikwi ^nootumama aya masáare.

³⁰ Eri, ubatüiso wa Yooháani ni kurumwii wafuma bakü kwa vaantu? Ngwyiiri!”

³¹ Maa vakalusikan’ya voovo kwa voovo voosea, “Kooni taséire, ‘Wafuma kurumwii,’ kuurya ari, ‘Sa che de si mwamuruma?’

³² Maa kaa, kooni taséire, ‘Wafuma kwa vaantu...’ ” Vakoofa sa vaantu vajáa vamuruma Yooháani Mübatisáaji ni muláali na matwe wa Ijüva wa kimáári.

³³ Maa vakasea, “Iyau, si tamányire tükü.” Ne akavasea, “Naani si ndiri vawyüira ni kwa wiimiriri urikwi nootumama aya tükü.”

12

*Yéesu Yoovafwaanirirya Vakúúlu va Vayahúudi na
Varimi Vavi*

(Matáayo 21:33-46; Lúka 20:9-19)

¹ Hara, maa Yéesu akaanda vawyüira vara vakúúlu símo iji, akavasea, “Muuntu umwi ajáa arima iwunda ra misabíibu. Akariingirirya

lukaande iwunda vuu, akasiimba iduundu ro fũunchira sabíibu so tengenesera diváai, akajeenga kivaanda kilíhi cho rindirira, maa akakojoya iro iwunda raachwe kwa varimi. Hara, maa akakera njira. ² Mpiindi jo chwa ^jikafike, akamutuma mutumwa waachwe, akasumule haantu haachwe ha sabíibu ^ng'eene vachwíire.

³ Ura mutumwa ^akafike, vara vaantu vakamukwaata, vakamuvaa, maa vakamukibirya na mikono mituhu.

⁴ Mweeneiwunda akatuma mutumwa wiingi kei, uhu ne vakamuvaa mutwii, baa kei vakamubweeyirya masáare ya soni.

⁵ Mweeneiwunda akatuma mutumwa wiingi, uhu re, vakamulaa. Atuma viingi ^vari foo, viingi vavaváa na viingi vavuláa.

⁶ Uhero waachwe, mweeneiwunda ajáa achíhire na muntu umwi vii wo tuma, na uhu ni mwaana waachwe ^amweendamweenda, akamutuma yookiisea, 'Kumanyemya vari mwaana waani!'

⁷ ^Akafike, maa vara ^vakojiwa iwunda vaki- iwyira voosea, 'Uhu noo mupaari wa iri iwunda. Hendi tumulaa, maa upaari waachwe uve wi- iswi.'

⁸ Hara, vakamukwaata, vakamulaa, maa vakiita mawumira weerwii ya lukaande lwa iwunda ra misabíibu."

⁹ Maa Yéesu akavasea, "Jooli mookiisea mweeneiwunda lo ^akabweeyiirye? Kuuja ari, vula ari vuu avo ^avakojoya, maa avakojoye varimi viingi iwunda raachwe ra sabíibu.

¹⁰ Amwi moobweyya ja si munasoma aya Masáare ^Yari Mpeho ja ^vyeene yalusa? 'Iwe ^rasiitwa ni vajeengi,

ravúire iweye ikúulu ra kichurii.

11 Ijéva atámamire isáare iri,
noro rabooha, na ni iyeni maatuku vii miiswii
yiiswi.’”✠

12 Hara, vakúulu va Vayahúudi vasaakáa
vamukwaate Yéesu sa vajáa vatáangire lusímo
ulu ni voovo lujáa lwavalúusire. Maa kaa, voofáa
ira mpuka ya vaantu. Hara vakalamula vamureke,
maa vakalooka.

*Kuríha Kóodi kwa Kaisári
(Matáayo 22:15-22; Lúka 20:20-26)*

13 Mpíindi kiduudi, vara vakúulu vakavatuma
Mafarisáayo na vaantu ^vafúmire kwa mutemi
Heróode, sa vamutee Yéesu, de vamukwaate sa
masáare yaachwe.

14 Vakamújira, vakamúsea, “Mukiindya!
Takumányire weewe uri muuntu ^ulúusaa kimáári,
baa kei si woófaa ukúulu wa muuntu tuku, sa
weewe si uláangaa buuwo tuku. Kiri vyoova jeyyo,
uváriyulaa njira ya kimáári ya Mulungu. Eri,
ndairiri jaruma muuntu arihe kóodi kwa Kaisári
mutawáala wa Rúumi baku tuku?

15 Jooli woosea, turihe baku tuku?” Maa kaa,
Yéesu akataanga ukweembi waavo, maa akavasea,
“Amwi mooyera kuntea? Hooni ndeteri mpía ya
dinári ^ng’eene muriháa kóodi niyone.”

16 ^Vakareete, maa akavuurya, “Buuwo na latalo
ulu ni lwa ani?” Vakamúsea, “Ni lwa Kaisári.”

17 Maa Yéesu akavasea, “Viintu vya Kaisári,
muheeri Kaisári na viintu vya Mulungu, muheeri
Mulungu.” Maa isáare iri rikavahwaalarya
maatuku vii.

✠ 12:11 Laanga Sabúuri 118:22-23.

*Ufufúuko wa Vaantu ^Vawulala
(Matáayo 22:23-33; Lúka 20:27-40)*

¹⁸ Hara, vakuuja Masadukáayo, vaantu ^veene vaséaa kusiina kufufuka kaani muuntu akwíire tuku. Vakamusea,

¹⁹ “Mukiindya! Músa ajáa atwaandikira Mi-iro Masáarii ^Yari Mpeho akatusea, ‘Kooni muuntu akwíire baa kuva na vaana tuku, mwaanaavo yoosaakwa amupaale uwo mlala sa amavyaarire vaana mwaanaavo ura ^aakwa.’☆

²⁰ Haaha, kujáa kwatite vaana valume mufungati va muuntu umwi. Ura wa ncholo ^akaloole, akawulala baa kuva na mwaana tuku.

²¹ Wa kaviri akamupaala mlala ^arékirwe ni mwaanaavo, ne akawulala baa kuva na mwaana tuku. Wa katatu ne vikava vivira.

²² Voosi mufungati vakawulala baa reka vaana tuku, uhero waachwe, mlala ne akawulala.

²³ Haaha twyire, siku ya ufufúuko uhu mwaana muki ni muki wa ani ari kuva? Sa voosi mufungati vajáa vamuloola.”

²⁴ Maa akuuyirya, yoosea, “Muhóniirye sa viintu si mayamányire Masáare ^Yari Mpeho na ngururu ja Mulungu.

²⁵ Vaantu ^vawulala haantu ^vakafufukire, kusiina kuloola no loolwa tuku, voosi kuva vari ja mirimu miiya ya kurumwii.

²⁶ Maa kaa, kwa ufufúuko wa vaantu ^vaakwa, amwi mookiibweeyya ja si munasoma kitáabu cha Músa, ^cheene chalusa ^veene Mulungu alusikáa na Músa fuma ituundwii ^reene rakoreráa mooto?☆ Mulungu amusea, ‘Nini ni

☆ **12:19** Laanga Nkumbukira ya Miiro 25:5-6. ☆ **12:26** Laanga Ufumo 3:6.

Mulungu wa Aburaháamu, Mulungu wa Isaka*
na Mulungu wa Yaakúpu.†

27 Yeeye si Mulungu wa vaantu ^vaakwya tuku,
yeeye ni Mulungu wa ^vari nkaasu. Kati ^moosea
kusiina ufufúuko tuku, moohon'ya maatuku vii.”

Ufairiri Mukulu Kulookya Joosi
(Matáyo 22:34-40; Lúka 10:25-28)

28 Umwi wa vakiindya va Miiró ajáa amwaari
hara, yoteerera ^vyeene Yéesu na Masadukáayo
viirutáa ndihi. ^Akateere Yéesu uúyiirye viija,
maa akamuurya Yéesu, “Eri, ni ulairiri uríkwí noo
mukulu kulookya ndairiri joosi?”

29 Yéesu akamusea, “Ufairiri mukulu kulookya
joosi noo uhú, ‘Ee Isiraeéli teeri, Ijéva Mulungu
wiitú, noo Mulungu umwi vii.

30 Umweende Ijéva Mulungu waako na matima
waako woosi, na nkaasu yaako yoosi, na
miryungu yaako yoosi, na ngururu jaako joosi,
noo kusea, kira kintú ^uri.’☆

31 Na wa kaviri noo uhú, ‘Umweende mwiiwaako
ja ^vyeene wiiyenda mweeneevyo.’☆ Kusiina
ulairiri wíngi uri mukulu kulookya ndairiri iji
tuku.”

32 Úra mukiindya wa Miiró ya Mulungu
akamusea, “Mukiindya, wuúyiirye viija, ‘Jéva
ni umwi vii na kusiina wíngi tuku.’

* **12:26 Isaka:** Ni mwaana wa Aburaháamu kwa Sáara muki
waachwe. † **12:26** Kitábawii cha Ufumo 3:6, Mulungu ajáa
amuwyíira Músa masáare aya. Maa kaa, mpíndi ijo, Aburaháamu,
Isaka na Yaakúpu vajáa vawulala aho kali vii. ☆ **12:30** Laanga
Nkambukira ya Miiró 6:4-5. ☆ **12:31** Laanga Valáawi 19:18.

33 Na kumweenda Ijɔva na mutima woosi na miryungu yoosi na ngururu joosi, na muuntu kumweenda mwiiwaachwe ja ^vyeene iiyenda yeemweene, ni viija kwa Ijɔva kulookya kutoola mpóryo jo chimika joosi.”

34 Yéesu ^akateere ura muuntu uúyiirye na tooti, maa akamusea, “Aai! Weewe si uri kuli na Utemi wa Mulungu tuku.” Keende hara kusiina muuntu ^ayera muurya kiintu chiingi tuku.

*Masía ni Mweenevyoosi na ni Mwaana wa Daúdi
(Matáyo 22:41-46; Lúka 20:41-44)*

35 Mpíindi Yéesu ^avariyuláa waámii wa Kaaya Njija ya Ijɔva, akuurya, “Sa che vakiindya va Miiro vaséaa Masía ni Mwaana wa Daúdi?

36 Daúdi mweeneevyo kwa luviro lwa Mutima Muja, ajáa asea,

‘Ijɔva ajáa amusea Mweenevyoosi waani,

“Ikala mukono waani wa kulume,

furu nivaviike vavi vaako,

vave isi ya majeo yaako.” ☆

37 Daúdi mweeneevyo yoomwaanirira ‘Mweenevyoosi’ waachwe, ha de jooli Masía ari kuva Mwaana wa Daúdi?” Mpuka nkulu ikamuteerera na cheeru.

*Vaantu Vavalaange Neeja Vakiindya va Miiro
(Matáyo 23:1-36; Lúka 20:45-47)*

38 Mpíindi ^avariyuriráa, akavasea, “Valaangi neeja vakiindya va Miiro, veenda kiivikira nkáancho ndihi na veenda luumbiwa ko nyemiwa sóokwii.

³⁹ Baa kei, veenda kiikala machuumbi ya mbere ya vakáúlu masinagóogii na haantú ha nyemi ngovii.

⁴⁰ Vanyáhiraa nyuumba ja valala, na ukweembi vamulóombaa Mulungu vilihilihi. Heewa vari irya ikuula.”

Mpóryo ya Mulala
(*Lúka 21:1-4*)

⁴¹ Aho, Yéesu akiikala heehi na isandúku ro vikira mpóryo ja Kaaya Njija, akava yoolaanga ^vyeene vaantú vootoola mpóryo. Vasúngaati ^vari foo vakavikira mpía ^jiri foo.

⁴² Hara, maa akúja mulala umwi akatoola fipócho fiviri fiduudi.

⁴³ Yéesu, akavaanirira vapooji vaachwe, akavasea, “Kimaari noovawyiira, uhú mulala mukiva atwíre mpóryo nkúlu kúlookya vaantú voosi vuu!

⁴⁴ Ava vaangi vatwíre máari ^ilóokeriire. Maa kaa, noovawyiira uhú mulala na ukiva waachwe atwíre choosi ^atiite.”

13

Kuvawa kwa Kaaya Njija ya Ijva
(*Matáayo 24:1-2; Lúka 21:5-6*)

¹ Na mpíindi Yéesu ^afumáa Kaayii Njija ya Ijva, umwi wa vapooji vaachwe akamúsea, “Muki-indya! Laanga, majuumba aya viintú ^yabooha na mawye yaachwe viintú ^yakula.”

² Yéesu akamúsea, “Koona wiise majuumba yoosi aya wuu? Kusiina iwye ^rikachíire mweeri ya iwye riingi tuka, yoosi luu girimulwa yari vuu.”

Uturíkiri ^Wookwaja
(Matáayo 24:3-14; Lúka 21:7-19)

³ Mpiindi kiduudi Yéesu ajáa adoma fúuru Luulwii Iwa Miseitúuni. Akiikala kunu aléyyiirye miiso na Kaayii Njija. Vapooji vaachwe, Peéterí, Yaakúupu, Yooháani na Anderéa vakamuurya mpooli,

⁴ “Aai twwyire, masáare aya ni naadi ^yari fumira? Na ni ishára che ^turi kooná de tataange masáare aya yaséngerire?”

⁵ Maa akavasea, “Laangi neeja, kari muuntu avakoovere tuku.

⁶ Sa vaantu ^vari foo kuuja vari kwa irina raani, kira muuntu yoosea, ‘Niini noo yeeye,’ novo vakoovera vari vaantu ^vari foo.

⁷ ^Mukateire masáare ya nkoondo na fweefwee ja nkoondo, kari moófaa tuku. Masáare aya ni mpaka yafumire, maa kaa, ura uhero ukaari.

⁸ Isi kiinula iri nkoondo na isi yiingi, na utemi kiinula uri nkoondo na utemi wiingi. Kwa kari na vitiintima haantu haantu, baa kei, kwa kari na njala ya imalo. Iyo noo ja ncholo vii ya uswungu wa makata ^vyeene waánda.

⁹ Maa kaa, nyuunyu laangi neeja, twaalwa mweende na balásii na lamurirwa mweende mavawe masinagógii. Baa kei, twaalwa mweende kwa magávana na kwa vatemi sa niini, aho, de madahe variyula vataange kimaari.

¹⁰ Maa kaa, de ura uhero ufike, ni mpaka ta Masáare Maaja yavariyulwe isi joosi vu.

¹¹ Na ^muri kwaatwa no twaalwa na balásii, kari mwiitweetyaa che ^muri lusa tuku. Luusi isáare

roroosi ^riri vuujiira mpíindi jiijo, sa masáare ^muri luusa si yaanyu tuku, ni ya Mutima Muija.

¹² Muuntu mavarinduka ari mwaanaavo sa uulawe, taáta mavarinduka ari mwaana waachwe sa uulawe. Vaana novo vavarinduka vari vala íyo na taáta waavo sa uulawe.

¹³ Suulwa muri ni vaantu voosi sa irina raani. Maa kaa, ^mweene ari yimirirya fuuru uhero, uwo noo ari lamuririwa.

Irema Ikulu

(Matáyo 24:15-28; Lúka 21:20-24)

¹⁴ Haantu ^mukiíne, ^nyanyi ^uréetaa usaambu ^wavihavíha'☆ wiímire Haantu Haaja si ^hari haachwe haachwe, muuntu yoosoma ataange, vara ^vari isi ya Yudéa vatijire njuulwii.

¹⁵ Muuntu ^ari ikekeerii kari akiime iingire na nyuumbii ji atoole kiintu chochoosi tuku.

¹⁶ Ura ^ari iwundii atíije chaangu, kari ahinduke na kaayii ji atoole nkáancho yaachwe tuku.

¹⁷ Ni mpolai kwa vara ^vari kuva varuto na vara ^viindookoonkya siku ijo.

¹⁸ Loombi sa iro risifumire mpíindi ja mpeho tuku.

¹⁹ Sa siku ijo, kuva kuri na uturikiri mukulu ^mweene si unafumira keende Mulungu uumba weeru fuuru isiku, baa si luu ukafumire kei vii kaa tuku.

²⁰ Na ngaari Ijva si akéehyaa siku ijo, ngaari kusiina muuntu baa umwi ^ahona vii kaa tuku. Maa kaa, sa vaantu ^veene avasaawula, ajikeehya siku ijo.

☆ **13:14** Laanga Danyéli 9:27; 11:31; 12:11.

21 Na mpíindi ijo kooni múuntú yoyoosi avaséire, 'La! Masía nù aha' au 'La, amwaari kúura,' kari murúmaa tuku.

22 Sa fúmira vari vala masía va uloongo na valáali na mutwe va uloongo, bweeyya vari ishára na viintú ^vihwáalarya sa vavakoovere baa vara ^vasaawulwa ni Ijéva kooni viri dahika.

23 Maa kaa, nyuunyu mwíime neeja. Navawyíriire masáare kati ^yakaari fúmira.

*Kúuja kwa Mwaana wa Múuntú
(Matáayo 24:29-31; Lúka 21:25-28)*

24 Maa kaa, siku ijo, uturikiri úwo ^uri looka, 'mwaasu kunikirirwa uri na mweeri si uri fala tuku.

25 Nyényeeri wya jeende fuma kurumwii na ngururu ja kurumu singisika jeende.'✧

26 Na mpíindi ijo, kira múuntú kamoona ari Mwaana wa Múuntú yookúja machwii na ngururu ^jiri foo na nkongojima.✧

27 Maa de atúme mirimú yaachwe miija ji ivasaankan'ye na ivareete kwaachwe ^veene avasaawula, fuma mavaru yoosi ya weeru, fuma utulo waasi, fúuru utulo wa kurumú.

*Lusímo lwa Músaambu
(Matáayo 24:32-35; Lúka 21:29-33)*

28 Ikiindyi fuma kwa músaambu. Matáampi yaachwe kooni yavíire na nchúundo na yaándire turika, mwatáangaa mpíindi ja irutira jaséngeríire.

29 Jeyyo baa nyuunyu, ^muri kooni ivi vyoosi, taangi jira mpíindi jafíkire aha múryaangwii.

✧ 13:25 Laanga Isáaya 13:10; 34:4. ✧ 13:26 Laanga Danyéeli 7:13; Wiivariyuli 1:7.

30 Kímaari noovawýíra, mbyaala íhí sí írí looka tukú kende masáare aya yoosi sí yanafumíra.

31 Kurumu na weerú looka jiri, maa kaa, masáare yaani sí yari looka víi kaa tukú.

Kusiina ^Amányire Sikú na Mpíndi ^Ari Kúúja Yéesu Tukú

(Matáayo 24:36-44)

32 Maa kaa, kusiina ^amányire sikú iyo baa sáa iyo tukú, baa mirimú míija ya kurumwii na Mwaana wa Múuntú tukú, ^mweene amányire ní Taáta yeemweene.

33 Mwíime neeja na mǎndoolaanga neeja! Sí mǎmányire mpíndi ijo ní naadi ^jiri fika tukú.

34 Valúka viri ní ja múuntú ^yookwaata njíra, avarékeraa vatúmwa vaachwe wiimiriri, kírà múuntú na mǎrimo waachwe. Aho, maa akamúsea mǎlangiriri wa mǎryaangwii alaange neeja.

35 Sa jeyyo, mwíime neeja mpíndi joosi sa sí mǎmányire ní naadi mweenenyumba ^ari hínduka tukú, sa ifaanaa akahínduka níiwalo, au nuuchikú, au nuuchikú kati, au namuyiingú, au namutóondo uchikú.

36 Kaani avúndukiirye kúúja, jí avashaane sí mǎlíre tukú.

37 Na íkí ^cheene noovawýíra, ní vawýíra níise vaantú voosi, mwíime neeja.”

14

Mǎryúungu wo Múúlaa Yéesu

(Matáayo 26:1-5; Lúka 22:1-2; Yooháani 11:45-53)

1 Jijáa jachíhíre sikú ivíri víi, de íve ngovi ya Paásika na ngovi ya míkáate sí ^ivíkirwaa úsasi. Vakúúlu va veeneisi va Ijúva na vakiindya va Míiro

vasaakíráa njira ya iyasi yo mukwaata Yéesu sa vamwulae.

² Vakalamula, voosea, “Kari turibweeyye iri isáare mpiindi ja ihi ngovi tukú, sa vaantu kureeta ntiribuka.”

Yéesu Yoohakwa Makuta Yanyúkira

(Matáayo 26:6-13; Yooháani 12:1-8)

³ Mpiindi ijo, Yéesu ni iturii ra Besanía ajáa, kaayii kwa Simóoni ^mweene asewáa ^ari na ulóonda. Na mpiindi ^varijáa, muuntu muki umwi akisingira aho nyumbii ^ari na chupa nduudi ya iwe ^rasongolwa, ^iri na makuta ^yanyúkíraa* ya iyoombe ikulukulú. Akiiwuna nkiingo ira chupa, maa akamwítira Yéesu yara makuta mutwii, yoomunyemya.

⁴ Vaantu vamwi vara ^vajáa aho ^vakoone jeyyo, vakakalala maatukú vii, vakaanda kiiwyira, “Sa che kubwítira makuta ja ayo jei?”

⁵ Jangaari yaváirwe iyoombe jitooreke mpía ja dinári magana yatatu (300), maa mpía ijo vaheewe vakiva?” Maa vakamwaamirirya ura muuntu muki.

⁶ Maa kaa, Yéesu akavasea, “Mureki! Sa che moomujuuwa? Aantúmamire vyabooha.

⁷ Laangi! Vakiva novo mari mpiindi joosi, ifaanaa mukavaambirirya mpiindi yoyoosi ^mari keenda. Maa kaa, niini si ndiri kuva na nyuunyumpiindi joosi tukú.

⁸ Uhu muuntu muki atúmamire ^cheene adáhire. Aampákire makuta kuvika maviri waani neeja so taahwa.

* **14:3 makuta yanyúkíraa:** Ni isáare ra Kigiríki, makuta aya ni nándo yasewáa.

9 Kimaari noovawyyira, haantu hohoosi aha weerwii Masáare Maaja ^yari varyiulwa, iki ^cheene akitámamire uhu muntu muki lúuswa kiri ja nkumbukira yaachwe.”

*Yúda Yoolamula Kumvalanduka Yésu
(Matáayo 26:14-16; Lúka 22:3-6)*

10 Aho, Yúda Isikarióoti, umwi wa vapooji vaachwe ikimi na vaviri, akadoma noo mavarinduka Yésu kwa vakúulu va veeneisi va Ijéva.

11 Vakúulu va veeneisi va Ijéva ^vakateere rira isáare, maa vakavyeenda maatuku vii. Vakiichuunga kwaachwe kumuriha mpía. Aho, Yúda akaanda saakira nkalo ^yabooha sa amavarinduke Yésu.

*Kwiimya Neeja Ngovi ya Paásika
(Matáayo 26:17-25; Lúka 22:7-14, 21-23;
Yooháni 13:21-30)*

12 Na siku ya ncholo ya ngovi ya mikáate si ^ivíkirwaa usasi, vapooji vakamuurya Yésu, “Hai ko wookeenda tukwiimirye neeja chóorya cha Paásika?” Siku iyo, ni tuma ijáa kwa Vayahúudi kusiinja muundi ^iri mpeho sa Paásika.

13 Maa Yésu akavatuma vapooji vaachwe vaviri, akavasea, “Domi na múujii Yerusaléemu, uko lumana muri na muntu mulame ^itíikire saviya ya maaji. Mutuubi,

14 na nyuumba ^ng’eene ari kúngira, muuryi mweenekaaya, mukamusea, ‘Mukiindya yooku-urya, “Hai kiri chúumba cha vayeni kuntu ^ndiri rira chóorya cha Paásika na vapooji vaani?” ’

15 Uwo mweenekaaya valaira ari chúumba kikuulu ^kiri gorófii, kwavukwa viintu vyoosi neeja. Imyi neeja Paásika haaho.”

16 Maa reeru, vara vapooji vaviri vakiinuka, vakadoma na múujii. ^Vakafike múujii, vakashaana kira kiintu ja ^vyeene Yéesu ajáa avawuyirire. Maa vakiimya neeja chóorya cha Paásika.✧

17 Iwulo ^rikiingire, Yéesu na vapooji vaachwe ikimi na vaviri vakiingira.

18 Mpiindi ^vajáa méesii voorya, Yéesu akavasea, “Kimaari noovawuyira, umwi waanyu kunvarinduka ari.”✧

19 Vapooji vaachwe ^vakateere jei, maa vakavisula, vakamusea umwi umwi, “Si viri kuva ni niini tuku?”

20 Maa akavasea, “Ni umwi wa vapooji vaani ikimi na vaviri, ^yooriirya mukáate luumbwii na niini aha.

21 Mwaana wa Muuntu ni mpaka atamanye no kulawa, ja ^vyeene vyaandikwa Masáarii ^Yari Mpeho. Maa kaa, ni mpolai kwa muuntu ura ^ari muvarinduka! Ni pwee vijáa ngaari baa si avyaalwa.”

Muviri na Sakami ya Yéesu

(Matáyo 26:26-30; Lúka 22:14-20; 1 Vakorinto 11:23-26)

22 Mpiindi ^varijáa, Yéesu akatoola mukáate, akamudumba Mulungu, akubendulabendula, maa akavaheera vapooji vaachwe, akavasea, “Toolii, uhu ni muviri waani.”

23 Maa akatoola kikóombe cha diváai, akamudumba Mulungu, akavaheera voosi vakanywa aho nduvwii.

24 Maa akavawyiira, yoosea, “Ihi ni sakami yaani ya muháko iri kiitwa sa vaantu vari foo.”✠

25 Kimaari noovawyiira, luu si nkanywiire kei diváai tuku, mpaka siku ng’eene nkinywiire ufyako Utemii wa Mulungu.”

26 Vakimbe lwimbo, vakalooka na Luulwii lwa Miseitúuni.

*Yésu Yooluusa Peéterí Sea Ari si Amamányire Tuku
(Matáayo 26:31-35; Lúka 22:31-34; Yooháani 13:36-38)*

27 Yésu akavasea vapooji vaachwe, “Nyuunyu voosi kumdeka muri nimweene ja vyeene vyaandikwa Masárii Vari Mpeho,

‘Kumavaa ndiri murísi,

na muundi jaachwe joosi kiipasa jiri.”✠

28 Maa kaa, ndiri fufuka, valongorera ndiri na isi ya Galiláaya.”

29 Peéterí akamusea, “Baa vakutiije voosi wu, niini si ndiri kureka tuku.”

30 Yésu akamusea, “Kimaari kaa nookuwyiira, uchiku wo wu, nkukulame si inavika lwa kaviri, luusa uri si waamányire tuku katatu.”

31 Maa Peéterí akumirirya, yoosea, “Tuku! Baa kooni ni kukwya, nkwe na weewe, niini si ndiri sea si nakumányire tuku!” Baa vapooji voosi vakaluusa vivira.

✠ 14:24 Laanga Ufumo 24:8; Yeremía 31:31-34. ✠ 14:27 Laanga Sakarí 13:7.

Yéesu Yoomuloomba Mulungu Luulwii Iwa Miseitúuni

(Matáayo 26:36-46; Lúka 22:39-46)

³² Maa vakafika iwundii ra Getisemáane, Luulwii Iwa Miseitúuni. Yéesu akavasea vapooji vaachwe, “Ikali aha mpíindi níini ^nookoomuloomba Mulungu.”

³³ Akavasumula Peéteri, Yaakúupu na Yooháani hamwi ne. Aho, mutima waachwe ukafirira, kana yookiiteera usungu munumunu,

³⁴ akavasea, “Mutima waani wookaava kende nkweye. Ikali aha, mukeeshe chiriri.”

³⁵ Akaseesa na mbere kiduudi, akalaala isi na inda, maa akaanda muloomba Mulungu, kooni viri dahika mpíindi ya uturikiri waachwe imunehe,

³⁶ akasea, “Áaba,† Taáta, yoosi kwaako yadahikáa. Nookuloomba nseyyirya kikóombe iki cha uturikiri. Maa kaa, si ja ^vyeene níini noosaaka tuku, ive ja ^vyeene weewe uri saaka.”

³⁷ ^Akahinduke kwa vara vapooji vaachwe vatatu, akavashaana vanyéyyiirye, akamwaanirira Peéteri, “Simóoni,‡ unyéyyiirye wuu? Usíindirwe keesha baa isaa rimudu vii?

³⁸ Arumi, mukeeshe no loomba sa kari ji mwíngire mtehwii tuku. Mutima wímire neeja kutumama wuuja, maa kaa, wasíindwaa sa muviri usiina ngururu tuku.”

³⁹ Akadoma noo loomba kei, akalusa masáare yayara.

† 14:36 *Áaba*: Ni isáare ra Kiaráamu, noo kusea *Taáta*. ‡ 14:37 Ni irina riingi Peéteri. Laanga *Peéteri* Utamanulii wa Masáare na Kilaangi.

⁴⁰ Kei ^akahinduke, akavashaana valíre, miiso yaavo yajáa yarútahire ni tulo. Vakakwaatwa ni soni, vakasiindwa cho muuyirya.

⁴¹ ^Akahinduke lwa katatu, akavawyiira, yoosea, “Nyuunyu mukaari mulíre no humuluka wuu? Laangi, mpiindi jafíkire, Mwaana wa Muntu veera iise mikonwii ya vavi.

⁴² Inuki, hendi tulooke! Laangi ura mvarinduki waani afíkire.”

*Yéesu Yoovarindukwa na Yookwaatwa
(Matáayo 26:47-56; Lúka 22:47-53; Yooháani 18:3-12)*

⁴³ Mpiindi Yéesu ^ajáa akaari yooluusika na vapooji vaachwe, Yúda, umwi wa vara ikimi na vaviri, akafika na mpuka ^iri na nyaasuka na mpulo. Mpuka iyo ijáa yatúmirwe ni vakúulu va veeneisi va ljuva, vakiindya va Miiro na vawosi.

⁴⁴ Haaha, Yúda ura mvarinduki, ajáa ahúmwiire valaira ishára yoosea, “Ura ^ndiri musundira ja noomulumbya noo yeeye. Mukwaati, mumusumule, aveere mikonwii yaanyu.”

⁴⁵ Yúda akahululuka na kuri Yéesu, akamulumbya, “Mukiindya!” Maa akamusundira.

⁴⁶ Ira mpuka ikamukwaata Yéesu, maa vakamuvika mikonwii yaavo.

⁴⁷ Aho, umwi wa vara ^vajáa na Yéesu akakwula nyaasuka njatwii, akamutema kutu dúú mutúmwa wa mweeneisi mukwulu!

⁴⁸ Yéesu akavasea, “Niini ndiri muhóki vaantu vi-intu muújire no kunkwaata na nyaasuka na nkusi wuu?

49 Sikú joosi nijáa na nyuunyu noovariyula waámii wa Kaaya Njija ya Ijéva. Amwí sí mwaankwaatáa kúra? Haaha vyavíire sa Masáare ^Yari Mpeho yakiimane.”✠

50 Aho, vapooji voosi vakoofa maatuku vii, vakamutíija, maa vakamareka yeemweene.

51 Kwajáa kwatíite mutavana umwí ^amutuubáa Yéesu, ajáa iiwíkiire lweénda lwa kitáani vii. Ira mpuka ^ikayere kumukwaata,

52 akavahonyoka, akareka lweénda lwaachwe lwa kitáani mikonwii yaavo, maa akatíija na kisava mwaarya.

Yéesu Yoolamurirwa Mbere ya Balása Nkuulu ya Vayahúudi

(Matáayo 26:57-68; Lúka 22:54-55, 63-71; Yooháani 18:13-14, 19-24)

53 Hara, vakamutwaala Yéesu na kwa mweeneisi mukúulu. Maa vakúulu va veeneisi va Ijéva, vawosi, na vakiindya va Miiro, vakalumana hamwi.

54 Peéterí ne ajáa amutúubire Yéesu kwa kúli, akiingira waámii kwa mweeneisi mukúulu, maa akiikala na valukaluka yookoota mooto.

55 Vakúulu va veeneisi va Ijéva na Balása Nkuulu yoosi, vasaakiráa ushahíidi fuma kwa vaantu viingi, sa vamusitaakye Yéesu de vamúulae. Maa kaa, sí vaturya kíintu tuku.

56 Na vaantu ^vari foo vatooláa ushahíidi wa uloongo, maa kaa, ushahíidi waavo sí wiifwaana baa kiduudi vii tuku.

57 Aho, viingi vakúma, vakamulongowererya voosea,

✠ 14:49 Laanga Sakaríá 13:7; Maárikí 14:27.

58 “Tamuteera yoosea, ati, ‘Nîni girimula ndiri ihi Kaaya Njija[§] ^yajeengwa ni vaantu, maa de njeenge yîngi kwa siku itatu vii. Maa kaa, iyo si iri jeengwa ni vaantu tuku.’ ”

59 Baa jeyyo ushahîdi waavo ukiitaa.

60 Maa akiima mweeneisi mukulu mbere ya Balasa Nkulu, akamuurya Yésu, “Eri, si wooku-uyirya kiintu chochoosi tuku wuu? Aya masáare ava vaantu ^vookusitaakya ni kiintu che?”

61 Maa kaa, Yésu akakirinya sawu baa ku-uyirya tuku. Hara mweeneisi mukulu akamuurya kei, “Weewe noo Masía, Mwaana wa Mulungu ^Atalariwa wuu?”

62 Yésu akasea, “Hii, noo nîni. Luu kumooná muri Mwaana wa Muntu ikyîre makono wa kulame wa Mweenengururu, yookujja mweeri ya machu ya kurumwii.”☆

63 Mweeneisi mukulu ^akateere jei, maa akamoola ingo yaachwe na nkalari, yoosea, “Mashahîdi va che kei?”

64 Mutéire uhiintiki waachwe! Haaha ni jooli moosea?” Voosi vakalusá irya voosea, “Uhu, inkwya noo kiintu ^kimutéire!”

65 Vaangi vaavo vakaanda kamuchwîra mati, vakamuchuunga ntaami miiswii, vakamuvaa ngúumi, de vandoomuhenchula, “Lusa, ni ani akuváire?” Baa valukaluka va aho ^vakamuhokerere, vakamuhapula makóofi.

§ 14:58 **Kaaya Njija:** Kaaya Njija ^ng'eene Yésu alusáa aha ni maviri waachwe. Kabomola no kijeenga kei kwa siku itatu yoonekya kukwya no fufuka kwaachwe. ☆ 14:62 Laanga Danyéli 7:13.

Peéterí Yoosea si Amumányire Yéesu Tuku
(Matáayo 26:69-75; Lúka 22:56-62; Yooháani
18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Mpiindi ijo joosi, Peéterí ajáa akaari waámii, maa akúja muhíinja umwi wa vatúmwa va mweeneisi mukulu.

⁶⁷ ^Akamoone Peéterí yookoota mooto, akamutuurirya miiso, kúu yoosea, “Baa weewe ni hamwi waari na uhú Yéesu wa Nasaréeti!”

⁶⁸ Peéterí akasiita, yoosea, “Si mányire na si nootaanga ^cheene woolúsa tuku.” Maa akiinuka, akitookiima mutiryaangwii. Hara nkukulume ikaviika.

⁶⁹ Ura mutúmwa ^akamoone Peéterí, akavasea kei vara vaantu ^vajáa viímire ne aho, “Uhú ne ni umwi waavo!”

⁷⁰ Peéterí akasiita kei gigiri. Mpiindi kidu-udi ^ikalooke, vara vaantu ^vajáa viímire ne aho, vakamúsea Peéterí, “Kimaari, weewe uri umwi waavo, sa uri Mugaliláaya weewe hamwi na ava!”

⁷¹ Peéterí akaanda kiijuma no kiilaha yoosea, “Si namumányire uhú muuntu ^moolúsa tuku.”

⁷² Hahara, maa nkukulume ikaviika lwa kaviri. Maa Peéterí akakumbukira rira isáare ^aari awyírúwe ni Yéesu, “Nkukulume si inaviika lwa kaviri, sea uri si waamányire tuku katatu.” Aho, akaanda kiita miisoori ni usungu.

15

Yéesu Yookiimiwa Mbere ya Gávana Piláato
(Matáayo 27:1-2, 11-14; Lúka 23:1-5; Yooháani
18:28-38)

¹ Maa reeru, kakamwaa. Vakúulu va veeneisi va Ijáva, vawosi, na vakiindya va Miiro na Balása

Nkúúlu yoosi ya Vayahúudi, vakiirumira ^vyeene vari mubweeyya Yéesu. Vakamuchuunga piingu, maa vakamutwaala na mbere ya gávana Piláato.

² Piláato ^akateere masáare yaavo, maa akamuurya Yéesu, “Weewe uri mutemi wa Vayahúudi wuu?” Ne akuuyirya, yoosea, “Weewe ulúusire.”

³ Vakúúlu va veeneisi va Ijva vakamusitaakya Yéesu masáare ^yari foo.

⁴ Aho, Piláato akamuurya kei, “Sa che si wookuuyirya? Laanga ni masáare yangai vookusi-taakya!”

⁵ Maa kaa, Yéesu akakirinya sawu, baa kuuyirya tuku. Sa jeyyo, Piláato akatulvala.

*Yéesu Yooheewa Irya ro Kúulawa
(Matáayo 27:15-26; Lúka 23:13-25; Yooháni
18:28-40)*

⁶ Na mpiindi ja ngovi ya Paásika, Piláato ajáa iijavira kumuchungurira mufúungwa umwi, ^mweene vaantu vari loomba arekerwe.

⁷ Kwajáa kwatiite muuntu umwi ^asewáa Baráaba, ^ajáa achuungwa manyololwii na vavarinduki va wiimiriri wa Kirúumi viingi. Na mpiindi ja vvarinduki, yeeye na vavarinduki vajáa vula vaantu.

⁸ Aho, vaantu ^vari foo vakadoma kuri Piláato, vakamuloomba amuchungurire mufúungwa umwi ja ^vyeene iijavira mpiindi ja Paásika.

⁹ Piláato akavuurya, “Saaka mwiise nimuchungurire mutemi wa Vayahúudi wuu?”

¹⁰ Avuurya jei, sa ajáa ataanga vakúúlu va veeneisi va Ijva vajáa vamareeta Yéesu na kwaachwe, sa vamooneráa kivina.

11 Kiri vyoova jeyyo, vakúúlu va veeneisi va Ijüva vakavasoonga vaantu, vamuloombe Piláato amachungurire Baráaba.

12 Piláato akavuurya kei, “Ha de che moosaaka nimubweeyye uhü müüntü nyuunyu ^mumuséaa, ‘mutemi wa Vayahúudi?’”

13 Vaantu vakatula isóso, voosea, “Aning’iniwe musaláabii fúuru akwye!”

14 Piláato akavuurya, “Sa che? Üvi che abwéeyiirye?”

Maa voovo vakatulatúula isóso, voosea, “An-ing’iniwe musaláabii fúuru akwye!”

15 Sa viintü Piláato asaakáa veerya mitima Vayahúudi, akavafumirya Baráaba manyololwii. Akavakwaatya valwi nkoondo vamüvae Yéesu mijeléedi na vamuning’in’ye musaláabii fúuru akwye.

*Valwi Nkoondo Voomühena Yéesu
(Matáayo 27:27-31; Yooháani 19:2-3)*

16 Hara, valwi nkoondo vakamutwaala Yéesu na balásii ya ijuumbii ra kitemi ra gávana Piláato ^riséwaa “Puratoria.” Vakasaankan’ya mpuka yoosi ya valwi nkoondo.

17 Vakamüvikira Yéesu ingo ya kitemi ^iri gyaa. Vakafota kisasaavo cha miüwa, vakamüvikira mutwii. 18 Maa vakaanda muluumbya na heenchü, “Lamükyaaade ee aai, mutemi wa Vayahúudi.”

19 Vakatuuba müvaa na isaanga mutwii no müchwüra mati. Vakamühena voochwaama ja vaantu ^voomünyemya mutemi.

20 ^Vakahumule m̃hena, vakamufumya ira ingo
^iri gyaa, maa vakamuvikira ingo jaachwe. Aho,
vakamufumya na weerwii sa vakamuning'in'ye
musaláabii f̃ur̃u akwye.

*Yéesu Yooning'iniwa M̃saláabii F̃ur̃u Akwye
(Matáayo 27:32-44; Lúka 23:26-43; Yooháani
19:17-27)*

21 Mp̃indi ijo, valwi nkoondo vakalumana
na m̃unt̃u umwi njirii ^asewáa Simóoni fuma
Kiréene,* taáta waala Alekisáanda na Rufási.
Iingiráa na Yerusaléemu, maa vakamudoomererya
avaale musaláaba wa Yéesu.

22 Vakamutwaala Yéesu f̃ur̃u haant̃u ^kuséwaa
Goligóota, noo kusea, "Kisááya cha Mutwe."

23 Vakam̃heera divái ^yasaangiwa na mooda
^uséwaa manemáane,† anywe, maa kaa, yeeye
akasiita.

24 Vakamuning'in'ya musaláabii. Maa vaki-
igavira ingo jaachwe ko jivaira mbare sa vataange
ani aheewe irikwi.✱

25 Mp̃indi ^vamuning'in'yáa musaláabii, ijáa ni
namutóondo mp̃indi jo ỹur̃ira ng'oombe.

26 Mweeri ya mutwe waachwe vakavairira
ibambari ^raandikwa kiloongi chaachwe,
"M̃TEMI WA VAYAHÚUDI."

27 Viívi vaviri vakaning'iniwa musaláabii ne,
kira m̃unt̃u musaláabii waachwe, umwi ivaru ra
kulame na w̃ingi ivaru ra kumooso. [

* **15:21 Kiréene:** Uhu ni múuji ^ujáa kura Afirika kaskasini, siku iji
iséwaa isi ya Libia. Uko Vayahúudi ^vari foo viikaláa, baa Simóoni
ni umwi wa Vayahúudi ^veene ṽujáa na Yerusaléemu na ngovii ya
Paásika. † **15:23 manemáane:** Ni mooda ^usáangiwa na divái so
seyya makuundi. ✱ **15:24** Laanga Sabúuri 22:18.

28 Masáare ^Yari Mpeho yakakiimana ja ^vyeene yaluuṣa, “Avalwa hamwi na ^vawúnaa miiro.”☆]

29 Vakeri njira vara ^valookáa na aho, vakamutukira no singisya mitwe na heenchu voosea, “Aai, si ujáa usea ati utiite ngururu jo girimula Kaaya Njija ya Ijva, maa kei wiimye kwa siku itatu?☆

30 Hooni haaha kiima aho musalábii, wiila-murirye!”

31 Viivyo vakúlu va veeneisi va Ijva na vaki-indya va Miiro vakamuhenchula, voosea, “Avala-muriryáa viingi, amwi yoosiindwa kiilamurirya yeemweene?

32 Ati, yeeye ni Masía, matemí wa Isiraéli, ni akiime sa tulaange, de turume.” Baa vara ^vajáa vaturikiriwa misalábii ne, vakamutukira.

Yéesu Yookwya Musalábii

(Matáayo 27:45-56; Lúka 23:44-49; Yooháani 19:28-30)

33 Na kwaandira mpiindi ja mpoloonge fuuru mpiindi ja cháámuusi, kilwiirya kikakunikirira isi yoosi.

34 ^Ikafike mpiindi ja cháámuusi, Yéesu akaanirira na ngururu, yooluusika na nduusika ya kimeevo ya Kiaráamu, “Elóoi, Elóoi, láama sabakitáni?”☆ noo kusea, “Ee Mulungu, ee Mulungu, amwi waandékire?”

35 Vamwi va vaantu vara ^vajáa hara ^vakateere ayo masáare, maa vakasea, “Teeri, yoomukemera Elía.”

☆ 15:28 Laanga Isáaya 53:12.

☆ 15:29 Laanga Sabúuri 22:7.

☆ 15:34 Laanga Sabúuri 22:1.

³⁶ Mũuntũ umwĩ akakũrĩka, akafarĩmbĩrĩra kũĩntũ ^kĩrĩ monyomonyo isaangĩĩ, akĩĩta tukya diváaĩĩ ^yasasũka, maa akamũheera Yéesu afiĩye, kũũ yoosea, “Mũreki, hoonĩ tulaange koonĩ Elĩa ari kũũja jĩ amukiĩmye aho mũsaláabĩĩ.”

³⁷ Hara, maa Yéesu akaana na ngururu, akawulala.

³⁸ Hahara ipasĩa ra Kaaya Njĩja✧ rĩkaatũka kati na kati fuma mweeri fũũrũ isi.

³⁹ Mũkũũlũ wa valwĩ nkoondo ^ajáa iĩmire mbere ya mũsaláaba, ^akoone ^vyeene Yéesu awũĩĩre, maa akasea, “Kĩmaari, uũũ mũuntũ nĩ Mwaana wa Mũlũũngũ aari.”

⁴⁰ Hara kũlĩ kũlĩ, kwajáa kwatĩĩte vaantũ vaki ^valaangáa ayo masáare. Aho jei, vajáa vamwaari vala Marĩia Makĩdaléena, Salóome na Marĩia íyo waala Yóose mwaanaavo na Yaakũũpu muduudĩ.

⁴¹ Avo noo ^vamutuubáa Yéesu mpĩĩndĩ ^ajáa Galĩláyaa noo mutũmamĩra. Baa kei, vajáa vamwaari vaantũ vaki vĩĩngĩ ^vari foo, ^vajáa vũũja ne na Yerusaléemu.

Yéesu Yootaahwa

(Matáayo 27:57-61; Lũka 23:50-56; Yooháani 19:38-42)

⁴² Sũkũ Yéesu ^awulala nĩ sũkũ yo virisha Sabáato ijáa, sũkũ imwĩ de iva Sabáato na kyũulwa.

⁴³ Kwajáa kwatĩĩte mũuntũ umwĩ ^asewáa Yooséefu fuma múũjĩ wa Arimatáyaa. Yooséefu nĩ umwĩ wa Balása Nkũulũ ya Vayahũudi ajáa. Anyemiwáa maatũkũ viĩ, baa kei, awoojáa kũũja kwa Ũtemi wa Mũlũũngũ. Akiitema, akadoma kwa

✧ 15:38 Laanga Ufumo 26:31-33; Vaeburanĩa 6:19; 10:19-22.

Piláato, akítóoloomba aheewe muviri wa Yéesu sa akúutahe.

⁴⁴ Piláato ákapate mulomo Yéesu akwíire chaangu vii, maa akatulúvala. Akamwaanirira mukúulu wa valwi nkoondo, maa akamuurya kooni ni kimáári Yéesu akwíire.

⁴⁵ Piláato ákawyírwe ni ira mukúulu wa valwi nkoondo ni kimáári Yéesu akwíire, maa akamuheera rúusa Yooséefu asumule muviri wa Yéesu.

⁴⁶ Yooséefu akítowúla sáanda ya kitáani. Akuuki-
imya muviri wa Yéesu, akufarimbirira na ira
sáanda, maa akiita kúutaaha mbiríríi ya mpaanga
áng'eene ijáa yabokwa lukaandii lwa iweye. Akafin-
guritya iweye ikulu yoorifintamya muryaangwii
wa mbiríra.

⁴⁷ Vala Maríia Makidaléena na Maríia íyo waala
Yóose, vakahoona hara haantu Yéesu átaahirwe.

16

Kufufuka kwa Yéesu

(Matáayo 28:1-8; Lúka 24:1-12; Yooháani 20:1-10)

¹ Lomutóondo yaachwe mwaasu ákakutumire,
siku ya Sabáato ikalooka. Hahara, Maríia
Makidaléena, Salóome na Maríia íyo waala
Yaakúupu vakiita wúla makuta áyanyukira, sa
vakahake muviri wa Yéesu.

² Ákamwaae vii siku ya Jumapírí na mwaasu
ákatule, vakadoma na mbiríríi ya mpaanga
áyabokwa mwaalaliwyii haantu Yéesu átaahirwé.

³ Mpíndi ávajáa vakaari njirii, vakaanda ki-
iyurya, “Ni ani de ari ko tufingiritirya rira iweye
hara muryaangwii wa mbiríra?”

⁴ Valúusa jeyyo, sa rira iwye ni ikáúlu maatuku vii rijáa. ^Vakafike vii, vakoona rira iwye rafingiritiwe, risiina tuku hara maryaangwii.

⁵ ^Vakiingire hara mbiriírii, vakamoona mutavana umwi iivikiire nkáancho njeru chwee, iikyire mukono wa kulume wa mbiríra, maa vakiivunduka maatuku vii.

⁶ Ura mutavana akavasea, “Koofi tuku! Si musakira mwiise Yéesu fuma Nasaréeti ura ^aning’iniiwé musaláabii fúuru akakwya? Afúfukire! Asiina aha tuku. Laangi baa haantu ^alaariiwé.

⁷ Haaha domi kwa vapooji vaachwe baa na Peéterí mukavasee, ‘Yéesu valongorera iise na Galiláaya, uko moona muri ja ^vyeene ajáa avasea.’”☆

⁸ Vara vaantu vaki kúnu vootetema ni woowa, vakafuma hara mbiriírii itíjo, kúnu vatúlúvire. Si valúusa isáare roroosi kwa muuntu tuku sa voofáa maatuku vii.

[Masáare aya 9-20 yasiina nakáalii jüngi ja kalikaali tuku.]

*Yéesu Yoomufumira Maríia Makidaléena
(Matáayo 28:9-10; Yooháani 20:11-18)*

⁹ Yéesu ^akafufuke Jumapíiri namutóondo uchiku, muuntu wa ncholo ^amufumira ni Maríia Makidaléena. Uhu Maríia, Yéesu ajáa amuseyya mirimu mivi mufungati.

¹⁰ Maa Maríia akadoma, akavawyiira vara vaantu ^vayeendan’yáa na Yéesu. Avo vaantu vajáa vakaari voorira no myaa.

☆ 16:7 Laanga Maárikí 14:28.

11 ^Vakateere Yéesu afúfukire, baa Mariía Makidaléena amwííne, si varuma ayo masáare tuku.

*Yéesu Yoovafumira Vapooji Vaachwe Vaviri
(Lúka 24:13-35)*

12 Mpiíndi kiduudi ^ikalooke, Yéesu akavafumira vapooji vaachwe vaviri ^vadamáa na maturii, ari na buuwo ^yiísimire.

13 Avo vaantu vakahinduka na Yerusaléemu, vakavawyíra viivaavo, baa avo si vavaruma vii tuku.

*Yéesu Yoovatuma Vapooji Vaachwe Ikimi na Umwi
(Matáayo 28:16-20; Lúka 24:36-49; Yooháani 20:19-23; Mirimo ya Vatumwi 1:6-8)*

14 Lo mwiisho, Yéesu akavafumira vapooji vaachwe ikimi na umwi mpiíndi ^varijáa chákurya. Akavadalavya, sa viintu si ^vavaruma vara ^veene vajáa vamoona afúfukire na ufafu wa mitima yaavo.

15 Maa akavasea, “Domi kuri weeru yoosi, mukavawyíre no vavariyurira vaantu voosi Masáare Maaja.

16 Ura ^ari ruma no batisiwa, hona ari. Maa kaa, ^mweene ari siita ruma, heewa ari irya ni Mulungu.

17 Na iji noo ishára ^vari kuva nojo vara ^veene vari ruma. Kwa irina raani vaseyya vari vaantu mirimu mivi, kei lusika vari ndusika ifya si ^vanajiteera baa siku imwi.

18 Baa vakwaate njoka na mikono, na vanywe kinyérumbe, si vari kuva kintu vii kaa tuku. Kei, vavikira vari mikono valwiri, novo hongera vari.”

Yéesu Yoosumulwa na Kurumwii
(*Lúka 24:50-53; Mirimo ya Vatumwi 1:6-11*)

¹⁹ Maa reeru, Yéesu Mweenevyoosi ^akahumule vawyiira ayo masáare, akasumulwa na kurumwii. Kura mweeri akiikala mukono wa kulume wa Mulungu.

²⁰ Vapooji vaachwe, vakadoma, vakavawyiira no vavariyurira Masáare Maaja haantu hoosi. Yéesu Mweenevyoosi ne akatumama novo no roonekya isáare raachwe ko bweyya ishára ^jidóman'yaa na isáare iro.

Rangi **Rangi Translation Project (New Testament)**

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rangi

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files dated 8 May 2025

f1dc5da6-bc39-5ea5-ac13-942132b5feb6